

รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพิชราภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ สุวรรณภูมิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ฐิ์แผน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปฐพี วิชาอัครวิทย์	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์ ดร.พรรณี สุวัถ์ถิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สำนักงานวารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

535 หมู่ 12 ตำบลไรร้อย อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000

วันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ : มิถุนายน 2566

หมายเหตุ: ข้อเขียนหรือบทความใด ๆ ที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ถือเป็นการเห็น
ส่วนตัวของผู้นิพนธ์บทความ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่มี
ข้อผูกพันโดยประการทั้งปวง

บทบรรณาธิการ

วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทยฉบับนี้ ถือเป็นฉบับปฐมฤกษ์เนื่องในโอกาสที่วารสารฯ ได้รับการรับรองจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ให้อยู่ในฐาน 2 หรือมาตรฐานวารสารกลุ่ม 2 และเป็นฉบับปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน-มิถุนายน 2566 บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วย 6 บทความ จำแนกเป็นบทความวิจัย 2 บทความ ได้แก่ บทความเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ Application Padlet เรื่องการใช้อำนาจอธิปไตยวิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และ ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ บทความวิชาการ จำนวน 4 บทความ ได้แก่ 1) ทักษะการบริหารเวลาสู่ความสำเร็จสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 2) ภาวะผู้นำในยุค Next normal: นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา 3) การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ เรื่อง ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 4) SMB พื้นฐานความสำเร็จของการศึกษายุคใหม่

กองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการสมาคมฯ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่มีส่วนส่งเสริมให้วารสารได้มาตรฐานยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนได้รับการรับรองมาตรฐานดังกล่าว และขอขอบคุณผู้สนับสนุนทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทยขอขอบคุณทุกคำติชมและคำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารจากผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการพร้อมเปิดรับผลงานจากบรรดานักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการที่จะลงตีพิมพ์ ทั้งที่เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัยหรือบทความทวิจรรย์หนังสือด้วยความยินดียิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

บรรณาธิการ

เรื่อง

หน้า

บทความวิจัย

ประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาคิน รูปเหมาะ, ไชยา ภาวะบุตร, และวรงค์ฤทธิยาพิไล แกระหัน.....	1
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ Application Padlet เรื่องการใช้อำนาจ อธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยา คม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เอกพล สาสังข์ และ รัตนะ ปัญญาภา.....	17

บทความวิชาการ

ทักษะการบริหารเวลาสู่ความสำเร็จสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 1

มนต์ตรี ธนะคุณ, ภัทรพล นาจาน, และ เยี่ยม ธรรมบุตร.....	29
ภาวะผู้นำในยุค Next normal: นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา อำพรวรรณ กังวานพนิชย์ และ สุเมธ งามนก.....	37
การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ เรื่อง ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลาย จากใบไม้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สุภสิทธิ์ พันแน่น.....	53
SMB พื้นฐานความสำเร็จของการศึกษายุคใหม่ ภัทรพล นาจาน, มนต์ตรี ธนะคุณ, และ เยี่ยม ธรรมบุตร.....	63

ประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The School Effectiveness of Princess Chulabhorn Science High School
Under the Office of the Basic Education Commission

ภาคิน รูปเหมาะ^{1*} ไชยา ภาวะบุตร² วรกาญญาพิไล แกระหัน³
Pakin Roopmoh^{1*} Chaiya Pawabutra² Worakanyapilai Kaerahan³

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Master of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University
²⁻³อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Course teacher in Master of Education Program and Doctor of Philosophy Program in Educational Program
Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding Author, e-mail: r.somkid@pccm.ac.th

(Received: 26 December 2022, Revised: 12 June 2023, Accepted: 15 June 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับ และเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียน และหาแนวทางยกระดับการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2563 จำนวน 323 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 58 คน และครูผู้สอน จำนวน 265 คน วิธีสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลากแบบใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และแนวทางการยกระดับการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ชนิด Independent Samples และการทดสอบเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ประสิทธิภาพของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ประสิทธิภาพของโรงเรียน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่แบ่งเป็นภูมิภาค โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) แนวทางการยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน เสนอแนะไว้ 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ควรจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เหมาะสมและต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดง

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ควรมีการกำหนดนโยบาย โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในการพัฒนา ศักยภาพของตนเอง และมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อนำไปพัฒนาต่อไป และควรเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองในการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี และมีโอกาสแสดงความสามารถที่ตนเองภาคภูมิใจ และ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนผู้บริหารและครูทุกคนต้องร่วมกันวางแผน ปรึกษาหารือ กันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ มีความ ยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน และผู้บริหารควรสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างบุคลากร มีทักษะในการสื่อสาร การรับรู้ปัญหาร่วมกัน และแก้ปัญหาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพของโรงเรียน, โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

ABSTRACT

The purposes of this research were: to examine the level and to compare the School Effectiveness; and to establish the guidelines for developing the School Effectiveness of Princess Chulabhorn Science High School Under the Office of the Basic Education Commission. The samples consisted of a total of 323 participants including 58 school administrators and 265 teachers in Princess Chulabhorn Science High School in the 2021 academic year. The sampling method uses Randomly taking the risk of a return lottery. The instrument for data collection was a set of questionnaires concerning the School Effectiveness with the reliability of 0.97. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, t-test (Independent Samples), F-test (One-Way ANOVA).

The findings were as follows: 1) The School Effectiveness as, as a whole and each aspect were at a high level; 2) The School Effectiveness with different position, as a whole were different at a statistical significance of the .01 level; 3) The School Effectiveness with different work experience, as a whole were different at a statistical significance of the .01 level; 4) The School Effectiveness with different Location of schools divided into regions, as a whole were different at a statistical significance of the .01 level; 5) The guidelines for developing the School Effectiveness involved two aspects: the ability to develop students to have a positive attitude; appropriate and ongoing activities or experiences should be organized to encourage learners to demonstrate desirable behaviors, there should be a policy Project to improve the quality of life of students to develop their potential and has been supervised, monitored and evaluated for further development and it should give

students the opportunity to train themselves to be leaders, good followers, and to showcase their talents that they are proud of and the ability to solve problems within the school; all administrators and teachers must plan together. Discussions about solving problems that arise in schools in a friendly way, Executives should have leadership qualities. be fair listen to the opinions of all parties to be used to solve problems within the school and Management should create a good understanding between personnel. have communication skills common problem perception and solve problems effectively.

Keywords: The School Effectiveness, Princess Chulabhorn Science High Schools.

บทนำ

ที่ประเทศไทยได้ดำเนินการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 จากการบังคับใช้กฎหมายในข้างต้นอยู่ในระดับที่น่าพอใจในเชิงปริมาณ สำหรับในเชิงคุณภาพยังคงมีสภาพปัญหาปรากฏอยู่ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยและข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายในหลายประการ และจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขให้สามารถเกิดผลลัพธ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งการพัฒนาประเทศชาติความต่อเนื่อง มีแผนพัฒนาและแผนยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย การจัดสรรและการใช้งบประมาณแบบแยกส่วน การกำหนดอนาคตของชาติกระทำโดยภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ และประเทศพัฒนาแล้วจะมียุทธศาสตร์ชาติ จากปัญหาและแนวโน้มดังกล่าวนำไปสู่การกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งเป็น การบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดย กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) กำหนดว่า ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง และสร้างความสุขของ คนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ หรือ การเป็นไทยแลนด์ 4.0 (พรชัย เจตมาทาน และคณะ, 2559)

การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนา ส่งเสริมและปลูกฝังแนวความคิดให้กับพลเมืองและเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญของสมรรถนะและความสามารถในการแข่งขันระยะยาว (Long Term Competitiveness) ที่เป็น ข้อต่อหลักและบริบทที่สำคัญของการออกแบบภายใต้การขับเคลื่อนของการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อ การพัฒนา อันเชื่อมโยงกับมนุษย์และสังคมในพลวัตการเปลี่ยนแปลงของการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 และการเป็น ไทยแลนด์ 4.0 การปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับ

ทุกภาคส่วน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ และจะสำเร็จได้ก็ต้องด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (พรชัย เจตมานัน และคณะ, 2559) ซึ่งการบริหารการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 มีความหมายไม่แตกต่างกัน การบริหารการศึกษา เน้นคุณลักษณะความเป็นนักนโยบายที่ถูกทิศทางเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และเป็นนักปฏิบัติที่มีหัวใจเป็นผู้นำ ที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะต่างๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารสนเทศในประเด็นและแนวโน้มทางการศึกษาในอนาคต เพราะนโยบายหรือวิสัยทัศน์ เป็นเรื่องของอนาคต เป็นเรื่องการเมืองไปข้างหน้า ดังนั้น องค์ความรู้ใดๆ ที่มีผู้กล่าวถึงสำหรับอนาคต ถือเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นต่อการเสริมสร้างวิสัยทัศน์และการกำหนดนโยบายที่ถูกทิศทางทั้งสิ้น ไม่จำกัดแต่องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาศตวรรษที่ 21 (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557) ซึ่งประสิทธิผลของโรงเรียน เกิดจากโรงเรียนที่มีสภาพทางสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้เรียนเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ซึ่ง ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ การใช้ทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ประสิทธิภาพจึงมุ่งทำให้เกิดการทำสิ่งที่ถูกต้องเป็นวิธีการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้เกิดความสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด กล่าวคือ เป็นการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Goal) คือ ประสิทธิภาพหรือให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สูงสุด อาจเรียกว่าทำสิ่งต่างๆ ให้ถูกต้อง ดังนั้น ประสิทธิภาพของโรงเรียนจึงถือว่าเป็นระดับความสำเร็จของโรงเรียนที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารและบุคลากรทุกคน ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หรือการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โดยที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และสามารถพัฒนานักเรียนให้มี เจตคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนและรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน โดยพิจารณาประสิทธิภาพของโรงเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีความสำเร็จทางการเรียนสูงขึ้น 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน (รัตนานา นาคมุสิก, 2558, หน้า 9-10) โดยประสิทธิภาพโรงเรียนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารของผู้บริหาร เพราะความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพโรงเรียน

โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ก็เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นมาสำหรับพัฒนานักเรียนที่มีศักยภาพสูง กรมสามัญศึกษาได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 3 รอบ ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2536 ดังนั้น กรมสามัญศึกษาในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จึงได้ประกาศ จัดตั้งโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี จำนวน 12 โรงเรียน ในทุกเขตการศึกษา เริ่มตั้งแต่ ปีการศึกษา 2536 ประกาศจัดตั้ง 4 โรงเรียน คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง เชียงราย และจังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2537 ประกาศจัดตั้ง 4 โรงเรียน คือ จังหวัดมุกดาหาร เพชรบุรี

สตูล และจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2538 ประกาศ จัดตั้ง 3 โรงเรียน คือจังหวัดลพบุรี พิษณุโลก และจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2539 ประกาศจัดตั้งอีก 1 โรงเรียน คือ จังหวัดชลบุรี โดยได้รับพระราชทานนามว่าโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ต่อท้ายด้วยชื่อจังหวัด ที่เป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียนและใช้นามภาษาอังกฤษว่า “Princess Chulabhorn's College” พร้อมทั้งพระราชทาน แผ่นศิลาฤกษ์โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ดำเนินพิธีวางศิลาฤกษ์พร้อมกันทั่วประเทศเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2539 ในปี พ.ศ.2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์จัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ที่โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 24 คน โดยมีโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์เป็นโรงเรียนต้นแบบ และพัฒนาบุคลากร รวมทั้งควบคุมการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร และตามมติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2553 อนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์- จุฬาราชวิทยาลัย ทั้ง 12 แห่ง ให้เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค โดยรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละ 4 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 24 คน รวม 96 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนละ 6 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 24 คน รวม 144 คนต่อปีการศึกษา แต่แต่ละคนจะได้รับเงินสนับสนุนรายละ 84,000 บาทต่อปี ซึ่งโรงเรียนมีภารกิจในการศึกษาค้นคว้าและดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ในลักษณะของโรงเรียนประจำ เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้กับผู้มีความสามารถพิเศษ ที่มีกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ และเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เหล่านั้นสู่ความเป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้น ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่มีความสามารถระดับสูงเยี่ยมเทียบเคียงกับนักวิจัยชั้นนำของนานาชาติ (World Class) มีจิตวิญญาณมุ่งมั่นพัฒนาประเทศ มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลกและธรรมชาติ สามารถสร้าง องค์ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้กับประเทศชาติและสังคมไทยในอนาคต ช่วยพัฒนา ประเทศชาติให้สามารถดำรงอยู่และแข่งขันในประชาคมโลก เป็นสังคมผู้ผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น สร้างสังคม แห่งภูมิปัญญา และการเรียน สังคมแห่งคุณภาพและแข่งขันได้ และสังคมที่ยั่งยืนพอเพียงมีความสมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน

จากการที่โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพระดับเดียวกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำของนานาชาติ ผู้วิจัยจึง มีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อนำผลการศึกษาตลอดจนข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการประกอบการวางแผนเพื่อปรับปรุง แก้ไขพัฒนากระบวนการบริหารให้กับสถานศึกษาอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิผลที่ยั่งยืนและสมบูรณ์แบบต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่แบ่งเป็นภูมิภาคที่ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. แนวทางการยกระดับประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางอย่างไร

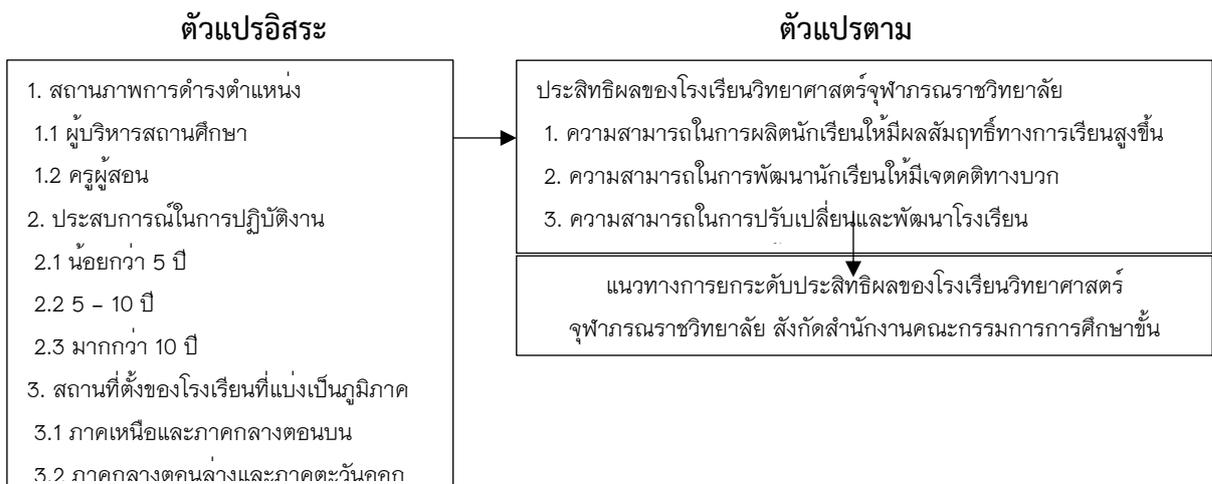
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่ต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่แบ่งเป็นภูมิภาคที่ต่างกัน
5. เพื่อหาแนวทางการยกระดับประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่ต่างกัน แตกต่างกัน
3. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน แตกต่างกัน
4. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่แบ่งเป็นภูมิภาคที่ต่างกัน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 891 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 58 คน และครูผู้สอน จำนวน 833 คน จากทั้งหมด 12 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2563 เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึง

เลือกผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 58 คน และผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 265 คน จากทั้งหมด 12 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียนโดยใช้สัดส่วน 0.32 จากนั้นใช้การสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลากแบบใส่คืนเพื่อให้ได้ครูผู้สอนตามจำนวนที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ Google form โดยเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t - test) ชนิด Independent Samples และการทดสอบเอฟ (F - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่แบ่งเป็นภูมิภาค พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. แนวทางการยกระดับประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องได้รับการพัฒนา สรุปรจากคำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 2 ด้าน ดังนี้

5.1 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก

5.1.1 ควรจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เหมาะสมและต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

5.1.2 ควรมีการกำหนดนโยบาย โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อนำไปพัฒนาต่อไป

5.1.3 ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองในการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี และมีโอกาสแสดงความสามารถที่ตนเองภาคภูมิใจ

5.2 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

5.2.1 ผู้บริหารและครูทุกคนต้องร่วมกันวางแผน ปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร

5.2.2 ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ มีความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

5.2.3 ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคลากร มีทักษะในการสื่อสาร การรับรู้ปัญหาร่วมกัน และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสามารถใช้การสื่อสารได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนได้เหมาะสมตามเกณฑ์ในแต่ละระดับชั้น และผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียนมีการพัฒนาและมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ครูมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเอาใจใส่ในการทำงาน โรงเรียนสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยี สื่อ และนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน และครูมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ นามเหลา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลโรงเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยของ วริศรา สุขสุวรรณ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก และผลการวิจัยของ ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.1 ประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสามารถใช้การสื่อสารได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนได้เหมาะสมตามเกณฑ์ในแต่ละระดับชั้น และผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียนมีการพัฒนาและมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วริศรา สุขสุวรรณ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผล

ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก

1.2 ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้รับการยกย่องจากสังคมหรือหน่วยงานอื่น โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และนักเรียนพัฒนาตนเองในด้านความคิด ทักษะคิดที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วริศรา สุขสุวรรณ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก

1.3 ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเอาใจใส่ในการทำงาน โรงเรียนสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยี สื่อ และนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน และครูมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วริศรา สุขสุวรรณ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก

1.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูสามารถแก้ปัญหาด้านงบประมาณภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารและครูสามารถแก้ปัญหาด้านการบริหารทั่วไปภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารและครูสามารถแก้ปัญหาและแก้ไขเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือเฉพาะหน้าในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วริศรา สุขสุวรรณ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการในการปฏิบัติงานต่างๆ แก่ครูผู้สอน จึงอาจทำให้ผู้บริหารนั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนมากกว่าและทำให้มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชพงษ์ อู่ยวงศ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของ พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพตำแหน่ง พบว่า สถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาไม่มากและไม่ค่อยจะจนเกินไป จึงอาจทำให้มองเห็นสภาพความเป็นจริงรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้ชัดเจนในเรื่องของประสิทธิผลของโรงเรียนจึงทำให้มีความคิดเห็นมากกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ นามเหลา (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงานและครูผู้สอน จำแนกตามที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของ วัชพงษ์ อัยวงศ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่แบ่งเป็นภูมิภาค พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในภาคเหนือและภาคกลางตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อมูลผลการวิจัยข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้กลับไปหาข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในภาคเหนือและภาคกลางตอนบน อีกครั้ง จำนวน 10 คน ซึ่งได้ข้อมูลว่าครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูที่บรรจุใหม่และเป็นผู้บริหารหรือครูผู้สอนที่เพิ่งย้ายมา อาจจะทำให้มีมุมมองเกี่ยวกับโรงเรียนยังไม่ครอบคลุมมากนัก ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก นั้น จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลว่านักเรียนในเขตบริการที่เป็นนักเรียนกลุ่มเก่งไม่เลือกที่จะมาเรียนที่โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยในภูมิภาคนี้ เนื่องจากภูมิภาคนี้มีโรงเรียนชื่อดังหลายแห่ง อีกทั้งนักเรียนไม่ได้อยากอยู่ในระบบ

โรงเรียนประจำ มีการสละสิทธิ์หลังจากที่สอบได้เป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องเรียกลำดับสำรองจนกว่าจะครบจำนวน จึงไม่ได้นักเรียนกลุ่มเก่งอันดับต้น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มโรงเรียน ส่งผลให้การพัฒนาด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ทำได้ยากในมุมมองของผู้บริหารและครูผู้สอน นั่นเอง ส่วนด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน ได้ข้อมูลว่าโรงเรียนสามารถทำได้ดีพอสมควร และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน ได้ข้อมูลว่าที่ผ่านมาภายในโรงเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย แม้จะสามารถแก้ปัญหาได้ แต่ในบางครั้งยังมองว่าการแก้ปัญหาว่าจะทำได้ดีมากกว่านี้ อีกทั้งบางปัญหายังใช้เวลานานเกินไปกว่าจะได้รับการแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ตามลำดับ ในการบริหารงานในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผล ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสามารถใช้การสื่อสารได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ครูควรมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเอาใจใส่ในการทำงาน และโรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยี สื่อ และนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าควรมีการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ดังนั้นควรนำแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนในด้านเหล่านี้ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เหมาะสมและต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ควรมีการกำหนดนโยบายโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อนำไปพัฒนาต่อไป ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองในการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี และมีโอกาสแสดงความสามารถที่ตนเองภาคภูมิใจ ผู้บริหารและครูทุกคนต้องร่วมกันวางแผน ปรีกษาหารือกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ มีความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน และผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคลากร มีทักษะในการสื่อสาร การรับรู้ปัญหาร่วมกัน และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อส่งผลให้เกิดความมีประสิทธิผลของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำปัจจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ไปทำการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย และโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณรงฤทธิ์ นามเหลา. (2560). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2561). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์. (2563). *ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรชัย เจดามาน และคณะ. (2559). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการสู่การเปลี่ยนผ่านศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0*. วารสารหลักสูตรและการเรียนการสอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2(1), 1-14.
- รัตนา นาคมุสิก. (2558). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย มุกดาหาร. (2563). *คู่มือนักเรียน ครู ผู้ปกครอง โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย มุกดาหาร ปีการศึกษา 2563*. มุกดาหาร.
- วิศรา สุขสุวรรณ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วัชพงษ์ อัยวงศ์. (2561). สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนาวิชาการ. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 20 ธันวาคม 2557.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา
ความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet

The Learning Achievement Development on The Use of Sovereignty in
Social Studies 1 Subject of Mathayomsuksa 4/2 Students at Pathum
Pittayakom School by Inquiry-Based Learning Management (5E)
and Application Padlet

เอกพล สาสังข์^{1*} รัตนะ ปัญญาภา²
Aekkaphon Sasang^{1*} Rattana Panyapa²

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Student of Social Studies Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani RajabhatUniversity

²สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Lecturer, Social Studies Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani RajabhatUniversity

*Corresponding author, E-mail: std.62121100210@ubru.ac.th

(Received: 26 December 2022, Revised: 12 June 2023, Accepted: 15 June 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยใช้จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet เรื่อง อำนาจอธิปไตย และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลัง เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปทุมพิทยาคม ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 178 คน ตัวอย่างนักเรียนจากกลุ่มประชากร 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน และแบบทดสอบปรนัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติการวิจัยประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าของ Z-Test Dependent ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยใช้จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 มีประสิทธิภาพ 82.33/86.35 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย โดยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และเมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล ก็พบว่านักเรียนมีระดับการพัฒนาการทุกคน โดยอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงระดับสูงมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. Application Padlet, อำนาจอธิปไตย, การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)

ABSTRACT

The objectives of this research were to determine the effectiveness of an inquiry-based learning management plan (5E) on the exercise of sovereignty by using the application padlet and to compare the learning achievements before and after using the skills exercise on the exercise of sovereignty in Social Studies 1 subject of Mathayomsuksa 4 students, Pathum Pittayakom School. The population is 178 Mathayomsuksa 4 students, first semester, academic year 2022, the sample is 43 students from the population. The research tools consisted of 1 learning management plan and multiple choice test to measure learning achievement. Research statistics consisted of percentage, mean, standard deviation and Wilcoxon's rank test. The result found that achievement on the use of sovereignty using the Application Padlet using the inquiry-based learning management (5E) before and after the inquiry-based learning management (5E) was significantly different at the .05 level by scores. The mean after the inquiry learning management (5E) was higher than before the inquiry learning management (5E). When considered individually, it was found that student's level of development is moderate to very high according to the assumption.

Keywords: Academic Achievement; Application Padlet; Exercise Of Sovereignty; Inquiry-Based Learning Management (5E)

บทนำ

เนื่องด้วยสังคมไทยในปัจจุบัน มีความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยที่คลาดเคลื่อนไปจาก ความหมายเดิมของคำว่า “ประชาธิปไตยที่แท้จริง” อาจจะเป็นเพราะค่านิยม ความเชื่อ คำบอกเล่า ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้ง ความวุ่นวายทางสังคมที่มากมายในสังคมปัจจุบัน และด้วยผู้นำคือ บุคลากรที่สำคัญในการพัฒนาของประเทศชาติ แต่ยังไม่รู้ถึงเป้าหมายหรือความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตยที่แท้จริงเช่นกัน” ตลอดจน อำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ อำนาจอธิปไตย อำนาจหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตาม บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่สำคัญที่ทุกคนในสังคมไทยควร ให้ความสำคัญ ตระหนักและเอาใจใส่ เพื่อเป็นการส่งเสริม และสร้างเสริมศักยภาพความเป็นผู้นำให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ จงมองเห็นความสำคัญในการเรียนรู้เรื่องของอำนาจหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ อำนาจอธิปไตย อำนาจหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและวัฒนธรรมทางการเมือง โดยที่ผ่านมามีอาจเป็นการทำงานที่อาศัยความเคยชิน ทำเป็นประจำ และการรับวัฒนธรรมหรือค่านิยมที่ผิดๆ ซึ่งถือว่าเป็นหลักสำคัญที่เยาวชนจำเป็นต้องรู้ในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตร แกนกลางของประเทศ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้ดำเนินการติดตามผลการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในหลายรูปแบบ ทั้งการ ประชุมรับฟังความคิดเห็น การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน การรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา รายงานผลการวิจัยของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผลจากการศึกษา พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ เกิดจากการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่อำนาจปฏิบัติในสถานศึกษา และในห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ในด้านของเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางฯ พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ยังไม่เพียงพอต่อการรองรับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นหัวใจของการวางรากฐานขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคน การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ก้าวทันและทัดเทียมนานาชาติ

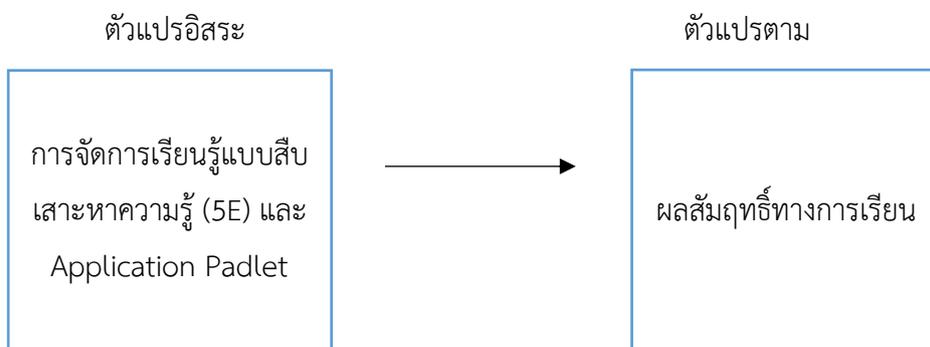
ตามทีผู้วิจัยวิจัยเป็นนักศึกษาปฏิบัติการสอนโรงเรียนปทุมพิทยาคม ได้เข้าสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 พบว่า นักเรียนไม่สามารถอธิบายองค์ประกอบอำนาจอธิปไตยในระบอบการปกครองด้วยประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการว่ามีบทบาทหน้าที่อย่างไรในท้องถิ่นของเรา และมีผลอย่างไรในการพัฒนาประเทศ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลจากปัญหาดังกล่าว ในการออกแบบเครื่องมือ นวัตกรรมในการพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จึงได้ออกแบบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สอดคล้องกับจุดเน้นในการพัฒนาของโรงเรียน ให้เท่าทันโลกสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น มีเป้าหมายเน้นในเรื่องของทักษะ กระบวนการ ตามแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ในส่วนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอน

จากข้างต้นผู้วิจัยจึงได้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 และพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสูงขึ้น โดยอาศัย Application Padlet เป็นแนวทางในการผลิตสื่อการสอนและพัฒนากิจการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยใช้จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลัง เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet มีประเด็นในการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 178 คน

ตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน แบบฝึกทักษะ เรื่อง การใช้อำนาจอธิปไตย เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน-หลังเรียน) เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ มีวิธีการสร้างและตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง อำนาจอธิปไตย จำนวน 1 ชั่วโมง ซึ่งทีมผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อำนาจอธิปไตย (1 ชั่วโมง)

2.2 แบบทดสอบปรนัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การใช้อำนาจอธิปไตย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การเมืองการปกครองไทย บทที่ 5 การเมืองการปกครอง จำนวน 1 แผน ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) หลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระที่ 1 ศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิเคราะห์ตัวชี้วัด และเวลาเรียนรายชั่วโมง ได้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน ใช้เวลาสอน 1 รวมเวลาทดสอบก่อนและหลังปฏิบัติการ

2) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 5E

3) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อตรวจสอบแก้ไข

4) แก้ไขปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

5) นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องและความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of objective congruence: IOC)

6) นำคะแนนการประเมินความถูกต้องสมบูรณ์ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

8) นำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

9) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

10) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบประเมินใบงานที่ 1 และใบกิจกรรมที่ 2 เรื่อง อานาจอธิปไตย ผู้วิจัยศึกษาและพัฒนาวิธีการสร้างโดยใช้หลักเกณฑ์ของรูบริกส์ (Rubrics) ซึ่งได้ดำเนินการจัดทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาวิธีการสร้างใบงาน ใบกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็น
- 2) วิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้
- 3) ออกแบบและสร้างแบบประเมินใบงาน ใบกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็น
- 4) เสนอแบบประเมินใบงาน แบบประเมินกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็นให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ

5) เสนอแบบประเมินใบงาน แบบประเมินกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of objective congruence: IOC)

6) ปรับปรุงแบบประเมินใบงาน แบบประเมินกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็นให้เหมาะสมตามคำแนะนำ

7) เสนอแบบประเมินใบงาน แบบประเมินกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

8) ปรับปรุงแบบประเมินใบงาน แบบประเมินกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็นให้เหมาะสมตามคำแนะนำ

9) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินใบงาน แบบประเมินกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็น

10) นำแบบประเมินใบงาน แบบประเมินกิจกรรม และแบบประเมินความคิดเห็นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อานาจอธิปไตย ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเนื้อหาสาระจากจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับแผนการจัดการเรียนรู้

2) ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการในการสร้างแบบทดสอบ

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ

4) เสนอแบบทดสอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

5) เสนอแบบทดสอบต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณา และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ (IOC)

6) ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7) เสนอแบบทดสอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

8) นำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ไปใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้
ตารางที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้
2 สิงหาคม 2565	<ol style="list-style-type: none"> ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง อานาจอธิปไตย ครูให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อานาจอธิปไตย ให้นักเรียนทำใบงานที่ 1 และใบกิจกรรมที่ 2 ใน Application นักเรียนออกแบบการ์ดกิจกรรมเมืองที่ฉันอยากได้ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง อานาจอธิปไตย 	<ol style="list-style-type: none"> แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ (ก่อนเรียน) แบบประเมินใบงานที่ 1 เรื่อง อานาจอธิปไตย แบบประเมินกิจกรรมที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อานาจอธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อานาจอธิปไตย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ (หลังเรียน) แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนสังคมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of objective congruence: IOC)

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนผังความคิดด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of objective congruence: IOC)

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of objective congruence: IOC)

2. การทดสอบสมมติฐาน

2.1 การทำใบงานที่ 1 และใบกิจกรรมที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากแบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2.3 การวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการของผู้เรียน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548)

$$S = \left[\frac{Y-X}{F-x} \right] \times 100$$

เมื่อ S แทน คะแนนพัฒนาการของผู้เรียน (คิดเป็นร้อยละ)

X แทน คะแนนวัดครั้งก่อน

Y แทน คะแนนวัดครั้งหลัง

F แทน คะแนนเต็ม

เกณฑ์การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนพัฒนาการกับระดับพัฒนาการ

ร้อยละ 76 – 100 พัฒนาการระดับสูงมาก

ร้อยละ 51 – 75 พัฒนาการระดับสูง

ร้อยละ 26 – 50 พัฒนาการระดับปานกลาง

ร้อยละ 0 – 25 พัฒนาการระดับต้น

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติการวิจัย ประกอบด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าของ Z-Test Dependent

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet สามารถสรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยใช้จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet

ลำดับ	ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เนื้อหาที่มีความถูกต้องชัดเจน	71.1	28.9	-	-	-
2	การจัดเรียงเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน	66.3	33.7	-	-	-
3	เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่ายต่อการเรียนรู้	72.4	27.6	-	-	-
4	การจัดหมวดหมู่ การเชื่อมโยงเนื้อหาสะดวกต่อการเรียนรู้	75.8	24.2	-	-	-
5	มีการยกตัวอย่างในท้องถิ่นให้เห็นภาพได้ชัดเจน	86.5	13.5	-	-	-
6	มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย	94.3	5.7	-	-	-
7	การจัดรูปแบบสื่อในการนำเสนอ ได้แก่ รูปภาพ ตัวอย่าง สีสันตัวอักษร	80.9	19.1	-	-	-
8	ข้อเสนอแนะ	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า การสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet มีดังนี้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.3 มีการยกตัวอย่างในท้องถิ่นให้เห็นภาพได้ชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.5 การจัดรูปแบบสื่อในการนำเสนอ ได้แก่ รูปภาพ ตัวอย่าง สีสันตัวอักษร อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.9 การจัดหมวดหมู่ การเชื่อมโยงเนื้อหาสะดวกต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.8 เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่ายต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.4 การจัดเรียงเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.3 และเนื้อหาที่มีความถูกต้องชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.1

วัตถุประสงค์ที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลัง เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ Application Pedlat

ผลการทดสอบ	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	3.88	1.54	14.42*
หลังเรียน	6.81	1.36	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางจะเห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet และเมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล ก็พบว่านักเรียนมีระดับการพัฒนาการทุกคน โดยอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงระดับสูงมาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet มีข้อค้นพบซึ่งผู้วิจัยสามารถเสนอการอภิปรายได้ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยใช้จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet เรื่อง อำนาจอธิปไตย วิชาสังคมศึกษา 1 มีประสิทธิภาพ 82.33/86.35 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะมีการวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet และเมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล ก็พบว่านักเรียนมีระดับการพัฒนาการทุกคน โดยอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงระดับสูงมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัย การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนการสอนสื่อดิจิทัลด้วยการสอนบน Padlat วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบางบอน(พิมพ์ จันแต่อุปถัมภ์. 2565 :115) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บูรณาการร่วมกับ Application Padlet ช่วยในเรื่องการอ่านทำความเข้าใจในบทเรียนของผู้เรียน และยังช่วยในการกระตุ้นการคิดของผู้เรียนซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการใช้อำนาจอธิปไตยได้ดี การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีขั้นตอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้แก่ ขั้น K (Know) ซึ่งเป็นการใช้คำถามรูปภาพเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมและนำไปสู่การเชื่อมโยงความรู้ใหม่ และนอกจากนี้การใช้ Application Padlet ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงแนวคิด วิธีการ และบอกเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น แสดงมุมมองแนวคิดในด้านต่างๆ พร้อมทั้งการยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้ จำลองถ้าตัวเองมีโอกาสได้เป็น จะทำอย่างไร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าการจัดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) สามารถพัฒนาความสามารถในการทำกิจกรรมโดยใช้ Application Padlet เรื่อง อำนาจอธิปไตย ดังนั้นจึงควรนำไปใช้กับบทเรียนที่มีเนื้อหาจำนวนมาก เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสรุปเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บุรณาการร่วมกับ Application Padlet ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อำนาจอธิปไตย ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นจึงสามารถนำการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บุรณาการร่วมกับ Application Padlet ไปใช้ในบทเรียนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บุรณาการร่วมกับ Application Padlet ไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดขั้นสูง ในหลักสูตรฐานสมรรถนะที่กำลังจะประกาศใช้ เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

2.2 การศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ที่สามารถมาใช้ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) บุรณาการร่วมกับ Application Padlet เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2563). *การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในแนวทางที่หลากหลาย*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2566 จาก http://www.edu.ru.ac.th/images/edu_KM/km-poster-2562-03.pdf
- ทิศนา แคมมณีและคณะ. (2545). *การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนา คุณภาพวิชาการ (พว.).
- จักรชัย โสอินทร์. (2554). *Basic Android App Development*. นนทบุรี: ไอดีซีฯ.
- ชุติมา ปาลวิสุทธิ. (2562). *การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์ จันแต่อุบลัมภ์. (2565). *การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนการสอนสื่อดิจิทัลด้วยการสอนบน Padlat วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดบางบอน*. *วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช*, 35(2), 112-116.

- พรทิพย์ วงศ์สินอุดม. (2558). การพัฒนาแอปพลิเคชันบทเรียนบนคอมพิวเตอร์พกพา ร่วมกับการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภเกียรติ วิริรัมย์กุล. (2563). การวิจัยผลการจัดการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน เรื่องการสร้างเว็บไซต์ด้วยภาษา HTML เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมเว็บ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุคนธ์วิทย์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สาขาชีววิทยา สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2550). รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนากระบวนการคิดระดับสูง วิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2566 จาก <http://www.ipst.ac.th/biology/Bio-Articles/mag-content10.html>
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สมบัติกาญจนรักพงศ์; และคณะ. (2549). เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5 E ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง : กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ชารออักษร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es). สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2566 จาก <http://school.obec.go.th/nitade/data/Inquiry%20process.pdf>.

ทักษะการบริหารเวลาสู่ความสำเร็จสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
Time Management Skill for Success of The office
of Ubon Ratchathani Education Area 1

มนต์ตรี ธนะคุณ^{1*} ภัทรพล นาจาน² เยี่ยม ธรรมบุตร³
Montree Thanakun^{1*} Pattrapon Najarn² Yiam Thamabuth³

¹ข้าราชการบำนาญ สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี
Pensioner, Ubon Ratchathani City Municipality
²ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
Pensioners, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office, Region 1
³ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
Pensioner, Sisaket Primary Educational Service Area Office, Region 1

*Corresponding author e-mail: Thanakunn19@gmail.com

(Received: 15 May 2023, Revised: 4 June 2023, Accepted: 12 June 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอทักษะการบริหารเวลาสู่ความสำเร็จ เป็นการกำหนดและการควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเวลาและวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งเป็นการใช้เวลาอย่างถูกต้อง เป็น ประโยชน์ และช่วยลดความเครียด ทักษะการบริหารเวลาที่สำคัญ ประกอบด้วย การบริหารจัดการตนเอง การบริหารลูกน้อง การบริหารชีวิตส่วนตัว และการบริหารองค์กร ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อผู้บริหารในยุคดิจิทัลที่มีเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ทักษะเหล่านี้ช่วยให้จัดสรรเวลาได้ดี ส่งผลให้ได้งานที่มีคุณภาพสมบูรณ์ที่สุดภายใต้ความจำกัดของเวลาที่มีอยู่ โดยผู้บริหารที่มีการบริหารเวลาที่ดีควรมีแผนการทำงาน กำหนดตารางเวลาในการทำงาน จัดลำดับความสำคัญของงานก่อน-หลัง และควบคุมตนเองให้มีระเบียบวินัย จะนำมาซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ได้ทั้งประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตน การบริหารเวลาสามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร, การบริหารเวลา, ความสำเร็จ

ABSTRACT

The objective of this research was to present time management skills for success was determined and operational control to achieve results according to the time and objectives specified. This was a useful use of time and helped reduce stress. Important time management skills include self-management subordinate management personal life management and organization management which was an important skill and was necessary for Executives in the digital age with technology to facilitate Management was fast these skills that helped allocation time well. Resulting in getting the most perfect quality work under the limited time available. Executives with good time management

should have a work plan and a schedule for work prioritize worked before and after and controlled to be disciplined. will bring about efficient and effective management both public and personal benefits time management can be summarized as a cognitive diagram.

Keywords: Management skills, Time management, Success

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างก้าวกระโดด จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ ในเวทีโลกท่ามกลางกระแส การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ประกอบกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริษัทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องมาจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งหมายถึงการก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things) เช่น คอมพิวเตอร์พกพา โทรศัพท์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่โลกของเรากำลังขับเคลื่อนเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital era) ซึ่งเป็นยุคที่พลโลกจะต้องก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่งเพื่อให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่ทำให้เกิด การแข่งขันในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงตัวตนด้วยระบบชีวภาพ การขับเคลื่อนของยานยนต์ด้วยพลังงานไฟฟ้า การติดตามสภาพอากาศและการจราจรโดยใช้ “โดรน” พลังงานแสงอาทิตย์จะเป็นแหล่งพลังงานหลักที่ราคาถูกกว่าพลังงานอื่น ๆ งานของคนนับสิบล้านจะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์ โทรศัพท์มือถือเข้ามาแทนที่บัตรเครดิต พาสปอร์ต GPS กล้องถ่ายรูป เป็นต้น ซึ่งความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องทวนกลับมาดูเรื่องเวลาให้การทำงานรวดเร็วถูกต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนไปอย่างมีคุณภาพ (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560)

“เวลา” เป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญต่อทุกคนทั้งนี้เพราะธรรมชาติของเวลามีลักษณะพิเศษ คือ เป็นทรัพยากรที่มีจำกัด ใช้แล้วหมดไปไม่สามารถซื้อเพิ่มได้ ไม่ว่าจะรวยหรือจนไม่สามารถเก็บเอาไว้ใช้ได้ เวลาผ่านไปเรื่อยๆ ไม่หวนย้อนกลับมาอีก (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2553) โดยทั่วไปคนมักทำงานและดำรงชีวิตอยู่โดยไม่คำนึงถึงเวลามากนัก แต่เมื่อเรามองย้อนหลังไปในอดีตจะ พบว่า การวางแผน สิ่งต่าง ๆ ที่กำหนดเป้าหมายและความสำเร็จทั้งหลายจะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเวลาทั้งสิ้น เวลาเป็นระบบอ้างอิงความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น และความสัมพันธ์ต่อสิ่งอื่น ๆ เวลาเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสะสมไว้ได้ และเวลาจะไม่มีวันหวนเวียนกลับมาอีก พระธรรมปิฎก (2544) กล่าวว่าเวลานี้โลกอยู่ในภาวะที่เราพูดได้ อย่างชัดเจนว่าถูกรอบงำด้วยระบบแข่งขันหาผลประโยชน์พุ่งงาย ๆ ว่า อยู่ในยุคของการแข่งขัน การบริหารเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังธรรมข้อหนึ่งของพระพุทธเจ้าที่แสดงไว้ในสัปบุริสธรรมให้พุทธศาสนิกชนได้เห็นความสำคัญของเวลาว่าหัดเป็นคนรู้จักเวลา คือ หัดคิด หัดรู้ว่าเวลาไหนควรทำหรือไม่ควรทำ ตลอดถึงการรู้จักจัดสรรเวลาและตรงต่อเวลา ดังที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงนิพนธ์ไว้ว่า “ทรัพย์เสียไปแล้วอาจหาใหม่ได้ด้วยความเพียร ความรู้เสื่อมไปแล้ว อาจบำรุงไว้อีกด้วยการศึกษาเล่าเรียน สุขสบายอันตรธานไปแล้ว อาจทำให้เกิดได้อีกด้วยรู้ประมาณการบริโภคและกินยา ส่วนเวลาที่เสียไปแล้วล่วงไปเลย เรียกเอาคืนไม่ได้” ดังนั้น การบริหารทรัพยากรเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างที่สุด เนื่องจากเวลามีจำกัดอย่างยิ่ง ต้องมีการวางแผนการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดได้รับผลตอบแทนสูงสุดเสมอ (ปราชญา กล้าผจญ, 2543)

ปรัชญาในการบริหารเวลาที่ดีก็คือ การทำงานให้ทันเวลา เวลาเป็นสิ่งที่ทุกคนมีเท่ากัน แต่ขึ้นอยู่กับใครจะบริหารจัดการเวลาให้ได้ดีกว่ากัน การบริหารเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหาร การบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ทำให้สามารถดำเนินภารกิจต่าง ๆ ได้ อย่างราบรื่น ง่าย และมีเวลาเพียงพอที่จะบริหารจัดการสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เวลาเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัด และเป็นสิ่งเดียวที่ไม่สามารถหาสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาทดแทนได้ คนที่สามารถรู้คุณค่าของเวลาก็ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาระหน้าที่อีกทั้งยังสามารถทำให้ร่ำรวย จากการใช้เวลาเพราะเวลามีค่ายิ่งกว่าเงิน ในการบริหารงานนั้นการบริหารเวลาเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้บริหารซึ่งมีภารกิจต่าง ๆ มากมาย ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จ ครบถ้วน ไม่ขาดตกบกพร่องจนทำให้องค์กรเกิดความเสียหายได้ การทำงานในแต่ละวันนั้นเวลาช่างผ่านไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารมีภารกิจต่าง ๆ มากมายผู้บริหารจึงจำเป็นต้องบริหารเวลาให้ดีที่สุด คุ่มค่ามากที่สุด แต่ก็ยังมีสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้บริหารเสียเวลา การที่ทำให้เสียเวลาในกระบวนการบริหารงานของผู้บริหาร มาจากสาเหตุอันดับแรกคือ ขาดประสบการณ์ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยมาก มักจะทำอะไรช้ากว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่า อันดับที่สองไม่จัดระบบการใช้เวลา เช่น จัดทำตารางการใช้เวลา (Time-long) หรือจัดบันทึกเวลาโดยกำหนดความสำคัญของงานที่จะทำงานแต่ละอย่างควรใช้เวลาเท่าใด งานแต่ละอย่างควรจะเริ่มทำเมื่อใด อันดับที่สามธรรมชาติของงานที่ทำงานบางอย่างต้องทำอะไรอย่างละเอียดรอบคอบ จะผิดพลาดไม่ได้ หรืองานอย่างจำเป็นจะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมจึงจะจัดทำได้ งานที่มีธรรมชาติเช่นนี้ ย่อมเกิดปัญหาการใช้เวลา และสุดท้ายคือไม่กระจายความรับผิดชอบในการทำงาน ย่อมช่วยให้งานเสร็จเร็วขึ้น (Drucker, 2002)

การบริหารเวลาหรือการใช้เวลาไม่มีประสิทธิภาพคือ การไม่รู้จัดลำดับความสำคัญของงาน การเสียเวลากับการรอคอย การผัดวันประกันพรุ่ง การไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน การขาดวินัย การไม่มีการวางแผนการทำงาน ฯลฯ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อภารกิจของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารคือผู้ที่ใช้ทักษะความสามารถในการดึงศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ออกมาใช้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ผู้บริหารคือสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความรุ่งเรือง หรือล้มเหลวขององค์กรในอนาคต ซึ่งศักยภาพของผู้บริหารในการบริหารจัดการนำพาภารกิจขององค์กรไปสู่เป้าหมาย สามารถวัดได้จากความสามารถในการบริหารและประสิทธิผลที่เกิด เวลาที่ประสิทธิผลมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยบทบาทภาระหน้าที่ในการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารนั้นประกอบด้วยงาน 4 งานหลัก ตามหลักการบริหาร สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วยงานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป โดยงานทั้ง 4 งานจะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ให้ผู้บริหารได้ใช้ทักษะความสามารถในการบริหารการจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและองค์กร (สุทธิชัย ปัญญาโรจน์, 2560)

ทักษะการบริหารเวลาจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นความชำนาญในการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายในเวลาอันจำกัด

ดังนั้นในบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) ความหมายของการบริหารเวลา
- 2) ความสำคัญของการบริหารเวลา และ
- 3) ทักษะของการบริหารเวลา

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจสามารถศึกษาและนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการเวลาในการทำงานและนำไปใช้ในเชิงวิชาการต่อไป

ความหมายของการบริหารเวลา

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการบริหารเวลาจากนักวิชาการนักการศึกษาได้เสนอไว้ดัง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2553) ได้เสนอว่าการบริหารเวลา หมายถึง การกำหนดและการควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเวลาและวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในงานหน้าที่ที่รับผิดชอบ และ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2557) กล่าวว่า การบริหารเวลา หมายถึง การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดในการทำสิ่งหนึ่ง ๆ ทำให้สำเร็จเรียบร้อยตามเป้าหมาย เพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพสมบูรณ์ที่สุดภายใต้ความจำกัดของเวลาที่มีอยู่ สอดคล้องกับ Smith and Smith (1990) ให้ความหมายว่า การบริหารเวลา หมายถึง การที่สามารถวางแผนกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการใช้เวลาอย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ และช่วยลดความเครียด สอดคล้องกับ Scott (1998) กล่าวว่า การบริหารเวลาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุคคลที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ หากบุคคลไม่เห็นคุณค่าของเวลาก็จะปล่อยให้เวลาผ่านไปอย่างไร้ประโยชน์ ทำให้บุคคลไม่สามารถบริหาร การทำงานและการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารเวลาไม่ใช่การเร่งรีบในการทำงาน แต่เป็นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เสนอว่า การบริหารเวลา หมายถึง การกำหนดและการควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเวลาและวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งเป็นการใช้เวลาอย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ และช่วยลดความเครียด เพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพสมบูรณ์ที่สุดภายใต้ความจำกัดของเวลาที่มีอยู่ หากบุคคลไม่เห็นคุณค่าของเวลาก็จะปล่อยให้เวลาผ่านไปอย่างไร้ประโยชน์ ทำให้บุคคลไม่สามารถบริหาร การทำงานและการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารเวลาไม่ใช่การเร่งรีบในการทำงาน แต่เป็นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการบริหารเวลา

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการบริหารเวลาและนักวิชาการเสนอความสำคัญของการบริหารเวลา ไว้ว่า สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2553) เสนอว่า การบริหารเวลา คือ การรู้จักวางแผนและจัดสรรเวลาในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นนักบริหารเท่านั้นที่จะสามารถบริหารเวลา ทุกคนก็สามารถทำได้เพียงแต่ต้องรู้จักที่จะแบ่งเวลา โดยจัดสรรเวลาของตนเองให้ถูกต้องและเหมาะสมตามวันเวลาที่กำหนด และเวลาที่ทุกคนถือครองในแต่ละวันมีเท่ากัน จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการบริหารเพื่อการใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีความก้าวหน้าในชีวิตส่วนใหญ่ไม่มีใครนั่งเฉย ๆ แต่ละคนต้องทำงานมากมายในแต่ละวัน และต้องรู้จักบริหารเวลา ความจำเป็นในการบริหารเวลามี ดังนี้ เพื่อความสำเร็จของงานและชีวิต เพื่อทำให้มีค่าเพิ่มขึ้นเป็นเงิน เป็นเกียรติเป็นสุข การจัดเวลาเพื่อทำให้ work smart, not work hard สามารถพัฒนางานและตนเองสู่เป้าหมายทำงานอย่างมีความสุข โดยที่การบริหารเวลาที่มีประสิทธิภาพ ทำแผนและข้อมูลการใช้เวลา ให้เหมาะสมกับงาน ชีวิต การพัฒนาตน อายุงาน อายุคน และชาญชัย อาจิมสมาจาร (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเวลาไว้ว่า คุณค่าของเวลา ก็เหมือนกับโภคทรัพย์อื่น ๆ ถูกกำหนดโดยกฎการเสนอและการสนอง ถ้าน้ำมันมีมากพอก็คงมีราคาไม่แพง ในทำนองเดียวกัน เราส่วนใหญ่รู้สึกที่น้ำไม่มีราคา แต่คนที่หลงทางในทะเลทราย น้ำคือ โชคลาภที่ยิ่งใหญ่ เวลาเป็นโภคทรัพย์ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับทุกคน มันเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ และนักวิทยาศาสตร์ก็ไม่สามารถจะหาสิ่ง

ทดแทนเวลาได้ เมื่อเวลาผ่านไปมันก็จะผ่านไปไม่หวนกลับมาอีก ดังคำโบราณได้กล่าวไว้ว่า “เวลาเป็นเงินเป็นทอง” “สายน้ำไม่คอยท่า วันเวลาไม่คอยใคร”

ดังนั้น การบริหารเวลา มีความสำคัญคือ เป็นวางแผนและจัดสรรเวลาในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อความสำเร็จของงานและชีวิต เพื่อให้มีค่าเพิ่มขึ้น เป็นเงิน เป็นเกียรติเป็นสุข สามารถพัฒนางานและตนเองสู่เป้าหมายทำงานอย่างมีความสุข โดยที่การบริหารเวลาที่มีประสิทธิภาพ เวลาเป็นโภคทรัพย์ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับทุกคน เป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ การบริหารเวลานับเป็น ความจำเป็นสำหรับผู้บริหารที่ต้องจัดสรรเวลาอย่างลงตัวเพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพซึ่งจะได้แสดงรายละเอียดต่อไป

ทักษะของการบริหารเวลา

ทักษะ (Skill) หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำ หรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคมที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนหรือการกระทำเป็นประจำ

ทักษะการบริหารเวลาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารจะนำไปสู่ความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารควรมีการบริหารเวลาที่สำคัญในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ทักษะการบริหารจัดการตนเอง เป็นภารกิจในการจัดการกับตนเองในเรื่องส่วนตัว เริ่มตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งถึงเข้านอนอีกครั้ง การตารางเวลา ถือเป็นตัวช่วยขั้นต้นที่จะนำไปสู่การเป็นนักบริหารเวลาที่ดีในอนาคต การทำตารางเวลาจะช่วยให้มองออกว่าแต่ละวันเรามีเวลาเท่าไร แต่ละวันมีงานอะไรสำคัญที่ต้องทำการวางแผนสิ่งที่ต้องทำในแต่ละวันจะช่วยให้เราทำสิ่งที่ต้องทำได้อย่างครบถ้วนและรู้ว่าช่วงเวลาที่เหลือเราจะทำอะไรได้อีกบ้าง ดังที่ อาจารย์ ภูวิทย์พันธุ์ (2553) ได้เสนอว่า เวลาสำหรับด้าน “บริหารงานของตนเอง” : เวลาที่ใช้เพื่อจัดการงานโดยการวางแผนการกำหนดกลยุทธ์การทำงานและการคิดวิเคราะห์ปรับปรุงระบบการทำงาน

2. ทักษะการบริหารลูกน้อง เป็นการบริหารเวลาเพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานหรือบุคลากร ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ เพราะถ้าบุคลากรมีความรู้ความสามารถการทำงานย่อมเกิดประสิทธิผล ดังที่ อาจารย์ ภูวิทย์พันธุ์ (2553) ได้เสนอว่า เวลาสำหรับด้าน “บริหาร/พัฒนาลูกน้อง” : เวลาที่ใช้เพื่อพัฒนาความสามารถของลูกน้องโดยการสอนงานการเป็นพี่เลี้ยงการอบรมลูกน้องในขณะที่ทำงาน (OJT : On the Job Training) และ Swanson และ Holton (2001) ได้เสนอว่าการพัฒนาบุคลากร เป็นกระบวนการในการพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญของบุคลากร เป็น การปลดปล่อยศักยภาพของมนุษย์โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ทักษะการบริหารชีวิตส่วนตัว เป็นการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องภารกิจงาน อาจเป็นกิจกรรมที่ชื่นชอบหรือสิ่งที่ยอยากจะทำ ด้วยการทำงานเป็นเวลาติดต่อกันนาน ๆ จะทำให้สมองและสายตาเกิดอาการเมื่อยล้า ดังนั้นจึงควรหาเวลาให้ร่างกาย สมองได้พัก และละสายตาจากหน้าจอคอมพิวเตอร์บ้าง เพื่อกระตุ้นความคิด และร่างกายแรงใจของคุณให้รู้สึกสดชื่นพร้อมรับมือกับงานชิ้นใหม่อยู่เสมอ ทั้งนี้การพักแต่ละครั้งก็ไม่ควรจะทำบ่อย หรือพักนานเกินไปเพราะอาจทำให้เสียเวลาการทำงานไปโดยใช้เหตุดังที่ อาจารย์ ภูวิทย์พันธุ์ (2553) ได้เสนอว่า เวลาสำหรับด้าน “บริหารชีวิตส่วนตัว” : เวลาที่ใช้เพื่ออยู่กับตนเองหรือทำกิจกรรมที่สบาย ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชอบและอยากที่จะทำ

4. ทักษะการบริหารองค์กร เป็นการจัดสรรเวลาเพื่อให้ได้อยู่กับองค์กรหรือคนรัก ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างผ่อนคลาย ด้วยองค์กรเปรียบเสมือนกำลังเสริมที่สำคัญ หากผู้บริหารไม่มีกำลังใจก็ไม่อาจ

บริหารจัดการกับงานหรือปัญหาให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ องค์กรจึงเป็นกำลังใจสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ดังที่ อาจารย์ ภูวิทย์พันธุ์ (2553) ได้เสนอว่า เวลาสำหรับด้าน“บริหารองค์กร/คนทีรัก” : เวลาที่ใช้เพื่ออยู่กับองค์กร/คนที่รักโดยการพาไปเที่ยวนอกบ้านหรือการหากิจกรรมที่ทำร่วมกัน

ในการบริหารเวลานั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เวลา หมายถึง การตรงต่อเวลา ตลอดจนการใช้เวลาอย่างมีค่าและมีประโยชน์ Jones (1999) ได้กล่าวถึงหลักในการบริหารเวลา มีดังนี้

1. ตั้งจุดประสงค์
2. ตั้งจุดมุ่งหมาย
3. ทำแผนปฏิบัติการ
4. กำหนดตารางเวลาในการทำงาน
5. จัดลำดับความสำคัญของงานก่อน-หลัง
6. จัดระบบงานเอกสาร
7. ควบคุมการใช้โทรศัพท์
8. ควบคุมการใช้เวลาร่วมกิจกรรมและงานพบปะ
9. มอบงานบางอย่างให้ผู้อื่นทำแทน
10. ควบคุมการใช้เวลาในการประชุม
11. ควบคุมตนเองให้มีระเบียบวินัย

การบริหารเวลามีความจำเป็นต่อผู้บริหารระดับต่าง ๆ การที่จะบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิผลนั้น การจัดทำตารางการใช้เวลาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และใช้เวลาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดซึ่งมีนักวิชาการได้อธิบายถึงหลักการจัดทำตารางการใช้เวลา ดังต่อไปนี้ (สถิต กองคำ, 2542)

1. ก่อนจะสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ ผู้บริหารควรพิจารณาว่าหน้าที่การทำงานที่จะต้องปฏิบัติทั้งหมดมีอะไรบ้าง

2. พิจารณาลำดับความสำคัญของงาน โดยพิจารณาว่างานที่สำคัญและเร่งด่วนมีกี่งาน อะไรบ้างจัดไว้เป็นลำดับที่หนึ่ง งานสำคัญแต่ไม่เร่งด่วนจัดไว้เป็นลำดับที่สอง นอกนั้นเป็นงานประจำวันอื่น ๆ หรืองานที่ไม่สำคัญ จัดไว้เป็นลำดับที่สาม

3. เลือกงานที่สำคัญและเร่งด่วนมากกำหนดเป็นเป้าหมายหลักในแต่ละวันและควรเลือกปฏิบัติในเวลาที่เหมาะสม อาจจะเป็นช่วงเวลา 10.00 น. ถึง 12.00 น. หรือ 13.00 น. ถึง 15.00 น.ของแต่ละวันก็ได้ เวลาที่เหลือจึงเป็นช่วงเวลาของงานสำคัญแต่ไม่เร่งด่วน และงานประจำวันอื่น ๆ

4. ในแต่ละวันผู้บริหารควรบันทึกสิ่งที่ได้ปฏิบัติจริงว่าทำงานอะไร หรือติดต่อกับใครทุกวันตลอดสัปดาห์

5. เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ผู้บริหารควรจะได้ประเมินการใช้เวลาของตนเอง เพื่อตรวจสอบดูว่าสิ่งที่ได้ปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละวันมีส่วนสนับสนุนเป้าหมายประจำวันมากน้อยเพียงใด และได้ทำงานลักษณะอื่น ๆ อีกหรือไม่ หากพบว่าบกพร่องจะต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไข การใช้เวลาของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

นอกจากนี้การใช้เวลาในการบริหารงานและเวลาที่ใช้ในการดำเนินการในระดับต่าง ๆ ของผู้บริหารในการบริหารงานในองค์กรนั้น เมื่อจะทำการมอบหมายงานจะต้องคำนึงว่าเขาเป็นบุคลากรในระดับใด มีภาระงานรับผิดชอบในระดับใด และควรมอบหมายงานให้เหมาะสม เพราะเมื่อมอบหมายงานให้บุคลากรนั้นแล้วจะมีผลกระทบต่อการบริหารเวลาซึ่งผู้บริหารระดับสูงมักจะใช้เวลาในการบริหารงานใน

ส่วนที่จะต้องปฏิบัติเองไม่มากนัก โดยผู้บริหารระดับต้นส่วนใหญ่เมื่อจะต้องปฏิบัติงานเองมักจะใช้เวลาส่วนน้อยในการบริหารงาน (Alec, 1990)

กล่าวได้ว่า การบริหารเวลาทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารจัดการตนเอง การบริหารลูกน้อง การบริหารชีวิตส่วนตัว และการบริหารองค์กร เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องบริหารจัดการจัดสรรเวลาให้ลงตัว ตามความเหมาะสม เพราะ การบริหารเวลาให้ทั้ง 4 ด้าน กล่าวได้ว่าเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

สรุป

ทักษะการบริหารเวลา เป็นการกำหนดและการควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเวลาและวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งเป็นการใช้เวลาอย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ และช่วยลดความเครียด เพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพสมบูรณ์ที่สุดภายใต้ความจำกัดของเวลาที่มีอยู่ หากบุคคลไม่เห็นคุณค่าของเวลาก็จะปล่อยให้เวลาผ่านไปอย่างไร้ประโยชน์ ทำให้บุคคลไม่สามารถบริหารการทำงานและการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารเวลาไม่ใช่การเร่งรีบในการทำงาน แต่เป็นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารเวลามีความสำคัญคือ เป็นวางแผนและจัดสรรเวลาในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อความสำเร็จของงานและชีวิต เพื่อให้มีค่าเพิ่มขึ้น เป็นเงิน เป็นเกียรติ เป็นสุข สามารถพัฒนางานและตนเองสู่เป้าหมายทำงานอย่างมีความสุข การบริหารจัดการตนเอง เป็นภารกิจในการจัดการกับตนเองในเรื่องส่วนตัว การบริหารลูกน้อง เป็นการบริหารเวลาเพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานหรือบุคลากรการบริหารชีวิตส่วนตัว เป็นการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องภารกิจงานการบริหารองค์กร เป็นการจัดสรรเวลาเพื่อให้ได้อยู่กับองค์กรหรือคนรัก ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างผ่อนคลาย โดยผู้บริหารที่มีการบริหารเวลาที่ดีควรมีแผนการทำงาน กำหนดตารางเวลาในการทำงาน จัดลำดับความสำคัญของงานก่อน-หลัง และควบคุมตนเองให้มีระเบียบวินัย จะนำมาซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ได้ทั้งประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัว การบริหารเวลาสามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). *บริหารเวลาเพื่อความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย จำกัด.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2561). การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่ Thailand 4.0 *วารสารวิชาการ กสทช. 2* (ธันวาคม), 23.42.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2546). *การเพิ่มมูลค่าเวลา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2543). *88 ลู่ทางสู่ความสำเร็จของนักบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2544). *พุทธวิธีในการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สถิต กองคำ. (2542). *เอกสารคำสอนรายวิชาเทคนิคการบริหารการศึกษา*. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2553). *การบริหารเวลา*. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2556). การตลาดเชิงสร้างสรรค์. *วารสาร TPA News*, 119(7), 43-44.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2553). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : Strategic Human Resource Development*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- Alec. M. R. (1990). *The Time Trap*. New York: Amacom.
- Drucker, Peter F. (2002). The Discipline of Innovation. *Harvard Business Review*. August, 95-103.
- Jones. K. (1999). *Time Management*. New York: Amacom.
- S. F Smith and C. M Smith. (1990). *Personal Health Choices*. U.S.A.: Jones and Bartlett Publication.
- Scott B. Parry. (1998). *Evaluation the impact of Training Alexandria*. VA : American. Society for training and Development.
- Swanson, R.A. (2001). Human resource development and its underlying theory. *Human Resource Development International*, 4(3), 299-312.

ภาวะผู้นำในยุค Next normal: นวัตกรรมและเทคโนโลยี ในยุคอนาคตทางการศึกษา Leadership in Next Normal: Innovation and Future Technology of Education

อำพวรรณ กังวานพนิชย์^{1*} สุเมธ งามกนก²
Umpawan Kangvanpanich¹ Sumet Ngamkanok²

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
Doctor of Philosophy in Educational Administration, Burapha University

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer of Faculty of Education, Burapha University

*Corresponding author e-mail: ing_irmac@hotmail.com

(Received: 28 October 2022, Revised: 8 January 2023, Accepted: 8 January 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของภาวะผู้นำในยุค Next normal: นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา เนื่องด้วยในปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงแบบโลกาภิวัตน์ การคาดการณ์หรือการคาดเดาส่งต่างๆ นั้นยากมากยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยทั้งทางด้านปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ จากการศึกษาพบว่าผู้นำจะต้องเป็นผู้นำที่พร้อมเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหาร โดยผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำในยุค Next normal ที่จะจูงใจคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยน มีทัศนคติที่เกื้อหนุนต่อการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของคนในสังคม ในทุกช่วงวัย พร้อมทั้งจะบริหารกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายต่างๆ เพื่อนำพาองค์กรการบริหารทางการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยสามารถวัดได้จากผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งมีการเรียนรู้ผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้แก่ ระบบสตรีมมิ่ง หรือเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อีกทั้งระบบ AI (Artificial Intelligence) โดรนผู้นำทางการศึกษา ยุค Next Normal ต่างก็ต้องเรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ให้เท่าทันกับโลกในยุคอนาคต ซึ่งเทคโนโลยีเสมือนจริงจะเข้ามามีบทบาทในยุคอนาคตเป็นอย่างมาก จึงต้องมีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่สามารถนำมารองรับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับองค์กรของตนเอง และจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทันกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมให้ผู้เรียนเติบโตสู่ความเป็นพลเมืองโลก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ยุคอนาคต, นวัตกรรม, เทคโนโลยีการศึกษา

ABSTRACT

The objective of this article is to study the meaning and the importance of leadership in the Next Normal: innovation and future technology of education. Due to the rapid change in our current global society, anticipating or predicting things is even more difficult when considering factors such as artificial intelligence, technology progression and innovations that are emerging all the time. The study found that the leaders must be those who are ready to learn new innovations and technology and apply it to their own management. The leadership in the Next Normal is very important to motivate the young generation to participate in co-working and to be a part of the organizational unity. The leadership is a resilient person who has attitudes that support the new lifestyle of people in society at all ages. To prepare for management strategies and policies, achieve organization efficiency and effectiveness in the next normal. This can be evaluated by capable learners that are learning through innovation and new technologies, including streaming systems or online teaching technology, as well as AI (Artificial Intelligence). Educational leaders in the next normal must learn and apply these to keep up with the new world. The virtual reality technology will play a huge role in the future. Therefore, it is necessary to select technology that can be used to support teaching and learn what is applicable to their own organization, such as providing teaching and learning courses that can help students keep pace with innovation and technology in the future while maximizing benefits and encouraging students to grow up to become global citizens.

Keywords: Leadership, Next normal, Innovation, Technology Education

ความหมายของ ภาวะผู้นำในยุค Next normal

มีการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับความหมายภาวะผู้นำต่างๆ เช่น กิบสัน, อีวานเชวิช และดอนเนลลี่ (Gibson, Ivancevich, and Donnelly, 1997) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วย และเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่น โดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น เป็นผู้ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2552) อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงและพัฒนา เป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาการทำงานร่วมกับคนในองค์กร เป็นการมุ่งคนมุ่งสร้างแรงจูงใจให้กับคน ใช้มนุษยสัมพันธ์หรือการปฏิบัติในองค์กร การสื่อสารระหว่างบุคคล การสร้างบรรยากาศ การบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคลในองค์กร (Stephen, 2005)

เบนนิสและนาแนส (Bennis & Nanus, 1985) เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ผู้นำเป็นผู้ที่จะนำกลุ่มให้พ้นจากความทุกข์ยากจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มและฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ จนสามารถบรรลุตามเป้าหมายของสังคมที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Stogdill, 2004) และเป็นศูนย์กลาง

ของกระบวนการกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง มีบุคลิกภาพ ความสามารถเหนือบุคคลทั่วไป สามารถชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ต้องการได้ใช้อิทธิพลหรือกระบวนการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้เขามีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมองปัญหา และเผชิญกับสถานการณ์เก่าๆ ด้วยวิธีการใหม่ๆ มีการให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา

ผู้นำที่มีความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่มี 3 ส่วน คือ 1) Direction ผู้บริหาร คือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการสร้างวิสัยทัศน์และแนวทางเดินที่ชัดเจน 2) Motivation ผู้บริหาร คือ ผู้ที่สามารถสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นทีมงานได้ 3) Organization ผู้บริหาร คือ ผู้ที่สามารถบริหารจัดการทั้งทีมงานและควบคุมการเดินทางไปสู่ความสำเร็จได้ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550) เป็นบุคคลที่ทำให้การบริหารองค์การประสบความสำเร็จ ก้าวหน้า และบรรลุผลสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มทำให้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จ (DuBrin, 1998)

ผู้นำที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยน มีทัศนคติที่เกื้อหนุนต่อการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของคนในสังคม ในทุกช่วงวัย พร้อมทั้งจะบริหารกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายต่างๆ นำพาองค์กรที่บริหารอยู่ให้สามารถเกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ที่ดีในยุค Next normal

ซึ่งผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี สำหรับผู้บริหารการศึกษาต้องเรียนรู้เทคโนโลยีในยุคอนาคต จะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในโลกรปัจจุบัน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น Creighton (2003) กล่าวว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะเรียนรู้การจัดการและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมั่นใจว่าครูและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ด้านบทบาทการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะวัดและประเมินบทบาทการเป็นนักวิชาการและการบริหารการใช้เทคโนโลยีโดยการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล

จากความสำคัญของการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัลดังกล่าว ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดมาตรฐานชาติด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (International Society for Technology in Education, 2009) ว่าประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจ สามารถนำการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโดยการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดวิสัยทัศน์ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อยกระดับความเป็นเลิศและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

2. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล (Digital Age Learning Culture) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นปกติ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร โดยจัดและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างทั่วถึง

3. การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (Excellence in Professional Practice) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างมืออาชีพให้ผู้เรียน โดยการเสริมสร้างพลังครูให้จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่างๆ

4. การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Systematic Improvement) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องในองค์กรโดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Digital Citizenship) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในประเด็นทางสังคมจริยธรรม และกฎหมาย ตลอดจนความรับผิดชอบในสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อวิวัฒนาการของวัฒนธรรมของสังคมดิจิทัล

จากการสังเคราะห์ความหมายของภาวะผู้นำในยุค Next normal พบว่าจะต้องเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการจูงใจคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยน มีความยืดหยุ่น และใฝ่รู้ในเทคโนโลยี เพื่อนำพาองค์กรที่บริหารอยู่ให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นผู้ที่สามารถปรับเป้าหมายของคนที่อยู่ในองค์กร (Individual Goal) และเป้าหมายขององค์กร (Organizational Goal) ให้เกิดความสอดคล้องกันได้

คุณลักษณะของ ภาวะผู้นำในยุค Next normal

ผู้นำมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารในยุค Next normal เพื่อนำมาปรับใช้กับเทคโนโลยีในยุคอนาคต โดยเป็นคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์, 2553)

1. ด้านบุคลิกภาพ (Personality) ประกอบด้วย ความมีคุณธรรม (Integrity) กล้าเสี่ยง กล้าเปลี่ยนแปลง (Risk Takers) มีจิตใจเปิดกว้างเป็นผู้ฟังที่ดี (Opened Minded) มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Instinct) ชอบความท้าทาย(Challenge Rule and Past Practices) และเชื่อในสัญชาตญาณ (Intuition Minded)

2. ด้านทักษะ (Skills) ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Visionary and Leading Change) การถ่ายทอดความคิดสู่การปฏิบัติ (Alignment and Execution) ความสามารถในการเรียนรู้ (Capability to Learn) สนับสนุนการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (Encourage Innovation) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การสร้างความไว้วางใจ(Trusted Influence) การขับเคลื่อนผลลัพธ์ (Drive Results and Outcomes) และการแก้ไขปัญหา (Problem Solving)

3. ด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) ประกอบด้วย การเป็นผู้นำความคิด (Idea Champion) เป็นแบบอย่างที่ดี (Positive Role Mode) การเป็นผู้นำทีมและการมีส่วนร่วม (Team Leader and Participating) การสร้างบรรยากาศขององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Creating Learning Organization) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และการให้รางวัลแก่ความสำเร็จ (Reward Success)

4. ด้านทางสังคม (Social Characteristics) ประกอบด้วย การจูงใจผู้อื่น (Motivating Others) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Communication) การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ (Network and Connection)

แนวคิดของภาวะผู้นำในยุค Next normal ที่จะนำมาผสมผสานใช้กับเทคโนโลยีในยุคอนาคตจะต้องเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม Weiss and Legrand (2011) กล่าวว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำที่มีการดำเนินการใหม่ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative Intelligence) เพื่อช่วยให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์กรมากขึ้นอีกด้วย

ผู้บริหารหรือผู้นำต้องมีการบริหารงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคน ที่ใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ โดยจะต้องเป็นผู้ที่ทันสมัยทันต่อเทคโนโลยีใหม่ๆ และมีจิตใจที่เปิดรับและพร้อมที่จะเรียนรู้กับปัญญาประดิษฐ์

ที่แปลกใหม่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อที่พร้อมที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้และให้ผู้ตามได้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี มีการเพิ่มทักษะใหม่ๆ ให้กับพนักงาน บุคลากร และทีมงานที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และรู้จักการรักษาคนเก่ง คนดี ให้อยู่ในองค์กร

องค์ประกอบของ ภาวะผู้นำในยุค Next normal

เซอร์เชย์และแบลนชาร์ด (กิงแก้ว ศรีสาติกุลรัตน์, 2555) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำมี 3 ปัจจัยอันได้แก่

1. ผู้นำ (Leader) : หมายถึงตัวบุคคลที่นำกลุ่ม มีบุคลิกอุปนิสัย ลักษณะอย่างไร
2. ผู้ตาม (Followers) : หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับอิทธิพลจากผู้นำ
3. สถานการณ์ (Situation) : หมายถึง เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ปัจจัยทั้ง 3 ประการข้างต้นนี้จะมีผลต่อรูปแบบของภาวะผู้นำที่แสดงออกมาเป็นที่ทราบกันแล้วว่า ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสร้างอิทธิพลอันมีผลการกระทำ หรือพฤติกรรมความคิดจิตใจความรู้สึกทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมไปในทางที่ผู้นำประสงค์ การสร้างอิทธิพลนั้นอาจออกมาได้ในหลายรูปแบบ อาทิ การข่มขู่ บังคับการจูงใจ การโน้มน้าวจิตใจ เป็นต้น แต่จากการศึกษาพบว่า การให้อิทธิพลในทางลบ เช่นการบังคับนั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีในระยะยาวเพราะการบังคับข่มขู่เป็นการสร้างความกลัวและความกดดันในการทำงาน อันจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานได้ นอกจากนี้ ผู้นำต้องสามารถชักจูงใจให้ผู้ที่บังคับบัญชากล้าแสดงออก กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล ไม่กลัวในผลที่จะเกิดขึ้นเพราะหากกลัวหรือคิดแต่เพียงว่าจะเกิดผลเสียจึงไม่กล้าทำการใด ๆ ผลงานก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย ผู้นำต้องพยายามเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์การมีความคิดริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพราะปัญหาหนึ่ง ๆ นั้นมิใช่มีทางแก้ไขเพียงทางเดียว หากแต่มีหลายวิธีที่จะแก้ไขซึ่งต้องอาศัยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ค้นหาวิธีที่ดีที่สุด ในส่วนของผู้ตาม (Followers) ผู้นำต้องแสวงหาความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ผู้นำต้องไว้วางใจผู้ตามโดยการให้อำนาจบางส่วนในการดำเนินงานในการตัดสินใจ มีการทำงานเป็นกลุ่ม (Work group theory) การทำงานเป็นทีม (Team work) หมายถึง การที่บุคคลหลายๆ คนมารับผิดชอบงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544) หรือการที่สมาชิกทีมแต่ละคนดำเนินการด้วยความรู้ ความสามารถ และความพยายามร่วมกันเพื่อให้ทีมบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ภายใต้การมีส่วนร่วมทางสติปัญญาของสมาชิกทีม และผู้นำทีมจะต้องมีบทบาทที่หลากหลาย จึงจะทำให้ทีมบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Harris, 1985) และผู้ปฏิบัติงานต่างก็เกิดความพอใจในการทำงานนั้น โดยสมาชิกในทีมมีความพอใจในงานที่กระทำและมีความพึงพอใจเพื่อนร่วมงาน (ยงยุทธ เกษสาคร, 2548) เพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การมีพฤติกรรมเกื้อกูลต่อการดำเนินงานขององค์การ Talcott Parsons ได้กล่าวว่าจะต้องมีการปรับตัว (Adaptation), การตั้งเป้าหมายผลสำเร็จ (Goal Achievement), การบูรณาการ (Integration) และการตั้งมาตรฐานของงาน (Pattern maintenance) ซึ่งเป็นระบบประสานสัมพันธ์ร่วมมือกันทำงานของบุคลากรที่อยู่ร่วมกันในองค์การ (Talcott Parsons, 1972) และที่สำคัญคือตัวผู้นำต้องมีความตั้งใจจริงที่จะทำงาน และรู้ให้มากกว่าสมาชิกในกลุ่มหรือผู้ตาม สามารถให้แนวทางและแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ผู้ตามหรือสมาชิกในกลุ่มได้ด้วยความสามารถดังกล่าวจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ตามในการที่จะปฏิบัติตาม

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีในยุคอนาคต ซึ่ง ขวัญชนก โตนาค สุภัญญา แซ่มซ้อย และอนุชา กอนพวง (2557) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบองค์ประกอบที่หนึ่งคือ องค์ประกอบบุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) ประกอบด้วย 9 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking) คิดบูรณาการ (Integrative Thinking) มีจินตนาการ (Imagination) รอบคอบ ไม่ประมาท (Carefulness) ซื่อสัตย์ สุจริต (Integrity) มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ (Public Mind) มีแรงบันดาลใจ (Inspiration) และมีปฏิภาณไหวพริบ (Sagacity) องค์ประกอบที่สองคือ องค์ประกอบบุคลิกภาพภายนอก (External Personality) ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ คล่องแคล่ว ว่องไว (Active) เอาใจใส่ (Intention and Attention) ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) มีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) องค์ประกอบที่สามคือ องค์ประกอบการปฏิบัติงาน (operation) ประกอบด้วย 15 ตัวแปร ได้แก่ วิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Vision) มุ่งสู่จุดหมาย (Focusing) การแปลงความคิดสู่การปฏิบัติ (Adoption) การเลือกสรรข้อมูล (Data Selection) การแก้ปัญหา (Problem Solving) รู้รายละเอียด (Precision and Detail) ความพร้อมในการปฏิบัติงาน (Availability) ความสามารถในการเรียนรู้ (Learning Capability) การวางแผน (Planning) ต่อสู้ พินฝ่าอุปสรรค (Battle and Overcome) พัฒนาตนเอง (Self-Development) ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking) ความกล้าเปลี่ยนแปลง (Leading Change) การยอมรับความล้มเหลวหรือผิดพลาด (Accept about Mistake) และการประเมินผลเพื่อการพัฒนา (Evaluation for Development) และองค์ประกอบที่สี่คือ องค์ประกอบมิตรสัมพันธ์ (Relationship) ประกอบด้วย 12 ตัวแปร ได้แก่ มีจิตใจเปิดกว้าง (Open Minded) การมีส่วนร่วม (Participation) การถ่ายทอดความรู้ (Instruction) การสร้างบรรยากาศสังคมแห่งการเรียนรู้ (Creating Learning) เปิดอิสระทางความคิด (Freedom Thought) ความเข้าใจลักษณะของบุคคล (Understanding Individuality) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ดูแล ติดตาม ให้คำแนะนำ (Coaching) การให้รางวัลความสำเร็จ (Rewarding) การพัฒนาบุคลากร (Human Development) การเข้าใจถึงลูกค้าหรือผู้รับบริการ (Understanding Your) และการแบ่งปันภาวะผู้นำ (Super Leadership)

องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำในยุค Next normal คือองค์ประกอบของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางตรงและทางอ้อม

1. สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางตรง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากวิถีชีวิตของพนักงานบุคลากร และทีมงานที่มีการคืบคลานในการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้นำต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า นักทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ จึงเชื่อว่าหลักการบริหารงานที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่งๆ เท่านั้น ไม่สามารถนำเอาชุดของหลักการที่กำหนดไว้แบบสำเร็จรูปแล้วไปใช้อย่างได้ผลในทุกสถานการณ์ในสถานการณ์ที่แตกต่างไป ผู้บริหารอาจกำหนดหลักการเพื่อเป็นเงื่อนไขหรือแนวการบริหารในสถานการณ์นั้นๆ ได้ โดยอาจบูรณาการหลักการจากทฤษฎีต่างๆ ซึ่งผู้บริหารจะต้องสามารถวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานการณ์นั้นเพื่อกำหนดแนวทาง (solution) ให้เหมาะสมกับโครงสร้างองค์การ ทรัพยากร เป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำในยุค Next normal จำเป็นต้องเพิ่มทักษะที่สำคัญ ที่จะนำมาให้เกิดความกระชับและสามารถสั่งการได้อย่างแม่นยำ มีการวางกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีการพัฒนาบุคลากรอยู่ตลอดเวลา ผู้นำจะต้องมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ มีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับผู้ตาม สามารถทำงานกับบุคลากร

ที่มีความหลากหลายในสถานที่ทำงานที่แตกต่างกัน (Work from anywhere) รู้จักและเข้าถึงในการควบคุมและสั่งการ (command and control) ที่ให้อิสระของความคิดของผู้ปฏิบัติงานโดยจะต้องนึกถึงเป้าหมายขององค์กร (Organizational goals) และเป้าหมายของผู้ปฏิบัติงาน (Individual goals) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางอ้อม คือ สังคม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นั้นมีผลต่อรูปแบบพฤติกรรม ความคิด ต่อภาวะผู้นำในยุค Next normal ผู้นำในยุค Next normal จึงจะต้องเสริมสร้างบรรยากาศและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็น เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา (Problem Solving) เนื่องจากในยุค Next normal นั้น อาจจะต้องใช้การระดมความคิด (Brain storm) ของคนรุ่นใหม่ เข้ามาเพิ่มมากขึ้น เพื่อทำความเข้าใจกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญหลักของภาวะผู้นำในยุค Next normal พบว่าจะต้องมีองค์ประกอบผู้นำ ที่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Vision) ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นๆ พร้อมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking) เพื่อให้ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานของโลกยุคใหม่ โดยอาศัยองค์ประกอบของการวางแผน (Planning) และต่อสู้ ฟันฝ่าอุปสรรค (Battle and Overcome) จะสามารถนำพาองค์กรผ่านการปรับตัวให้เข้ากับโลกยุคอนาคต พร้อมเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovation) เป็นแนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยใช้มาก่อนหรือเป็นการพัฒนาตัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้นในปัจจุบัน เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย

นวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วย นวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย ในปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมศึกษามากมายหลายอย่างซึ่งมีทั้งนวัตกรรมที่ใช้กันแพร่หลายแล้วและประเภทที่กำลังเผยแพร่ อาทิเช่น สื่อหลายมิติ สื่อเสมือนจริง อินเทอร์เน็ต (WWW) และการสอนบนเว็บ (WBI) (หริพล ธรรมนารักษ์ , 2558) นวัตกรรมทางการศึกษา คือ การนำแนวคิดใหม่ หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (พันธุ์อาจ ชัยรัตน์, 2547) เป็นสิ่งที่ต่อยอดของสิ่งประดิษฐ์ให้เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของตลาดในลักษณะของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเป็นกระบวนการใหม่ (Utterback, 1971) นวัตกรรมเป็นเรื่องของกระบวนการแสวงหา การดำเนินงาน การจัดเก็บข้อมูล ตลอดจนใช้ประโยชน์จากข้อมูลในด้านการสร้างความรู้ การวิจัยและพัฒนา (Perez-Bustamante, 1999) นวัตกรรมทางการศึกษา ยังหมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร (จอยทองกล่อมศรี, 2560)

สรุปความหมายของนวัตกรรมการศึกษา คือการนำนวัตกรรม สิ่งใหม่ๆ มาเติมเต็มในการเรียนการสอนโดยอาศัยเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบคอมพิวเตอร์ สื่อเสมือนจริง หรือห้องสมุดเคลื่อนที่ ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระบวนการนวัตกรรมการศึกษา

Tidd and Bessant (2005) ให้ความเห็นว่า นวัตกรรม คือ กระบวนการการเปลี่ยนไปสู่ความคิดใหม่และมีการนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งกระบวนการนวัตกรรมการศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ ค้นหา (Search) เลือก (Select) ดำเนินการ (Implement) และ เรียนรู้ (Learn)

การค้นหา (Search) เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความคิด หรือโอกาสใหม่ ๆ โดยสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องอาจเป็นสินค้า กระบวนการ หรือเป็นแนวคิดใหม่ก็ได้ การเลือก (Select) เกี่ยวข้องกับการกลั่นกรองอย่างถูกต้องและเลือกเอาความคิดหรือแนวคิด เพื่อนำไปพัฒนาต่อเป็นผลิตภัณฑ์หรือนำเอาไปดำเนินการในองค์กร การดำเนินการ (Implement) เป็นการพัฒนาที่แท้จริงของแนวคิดที่ได้เลือกไว้ไปสู่ตลาดเชิงพาณิชย์ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ การรับ (Acquiring) คือ ขั้นตอนของการนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดเป็นนวัตกรรม เช่น การสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากกระบวนการทางวิจัยและพัฒนา การทำวิจัยทางการตลาด รวมไปถึงการได้รับองค์ความรู้จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ การปฏิบัติ (Executing) คือ ขั้นตอนของการนำโครงการดังกล่าวสู่การปฏิบัติจริงภายใต้ข้อจำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ การนำเสนอ (Launching) คือ การนำนวัตกรรมที่ได้ออกสู่ตลาดอย่างเป็นระบบ การรักษาสภาพ (Sustaining) คือ การรักษาสถานภาพการยอมรับจากตลาดให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องอาศัยการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดอยู่ตลอดเวลา จากกระบวนการทั้งหมดนำไปสู่การเรียนรู้ (Learning) ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการนวัตกรรมการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนานวัตกรรมอย่างยั่งยืน (Bessant and Tidd, 2007)

สรุปกระบวนการสำคัญที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำต้องมีการค้นหาโอกาสใหม่ๆ ในการพัฒนาตัวเอง บุคลากร และองค์กร เมื่อองค์การรับองค์ความรู้ใหม่ๆ มาแล้วให้นำมาปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน และนำเสนอนวัตกรรม จากนั้นจะต้องมีการรักษาสภาพนวัตกรรมนั้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

เทคโนโลยีพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอน

ให้ความสำคัญเรื่องสมองกับการเรียนรู้ เพื่อช่วยออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน (Tileston Vol09, 2003) ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีในสถานการณ์ต่อไปนี้

1. การใช้รูปแบบที่สะดวกสบายที่สุดสำหรับผู้เรียน ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้จากกรมองหรือการเคลื่อนไหว ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับสมองจึงควรใช้วิธีการสอนที่ประกอบด้วยภาพ โมเดล หรือคู่มือกิจกรรม
2. จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นบวกและเป็นมิตรสำหรับทุกคน
3. ควรใช้วิธีการสอนแบบการวิจัยเป็นฐาน
4. ควรจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายในชั้นเรียน

5. ห้องเรียนควรมีความยืดหยุ่นด้านเวลา ทรัพยากร และโครงสร้าง ตัวอย่างเช่น หากสิ่งใดไม่บรรลุผล ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมากกว่าการปล่อยผ่าน หากนักเรียนต้องการเวลาในการเรียนรู้มากขึ้น ก็ควรให้เวลามากกว่าการยึดติดกับตารางเรียนโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของการเรียนรู้

6. ห้องเรียนที่เน้นคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ ควรแจ้งให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าตามระดับของการประเมิน

7. การใช้เกณฑ์มาตรฐานและการเรียนรู้ที่คาดหวัง นักเรียนควรได้รับโอกาสในการทบทวนผลงานของตนตามระดับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

8. ควรให้ข้อมูลย้อนกลับที่เฉพาะเจาะจงอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ควรบอกเพียงคำว่า "เยี่ยม" ซึ่งไม่เพียงพอในการนำไปปรับปรุงแก้ไข

การใช้เทคโนโลยีสำหรับการรู้ดิจิทัล โดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช., 2561) เสนอว่าความสามารถสำหรับการรู้ดิจิทัล แบ่งเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) และสร้าง (Create) ดังนี้

1. ใช้ (Use) หมายถึง ความคล่องแคล่วทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทักษะและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับคำว่า "ใช้" ครอบคลุมตั้งแต่เทคนิคขั้นพื้นฐาน คือ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ (Word processor) เว็บเบราว์เซอร์ (Web browser) อีเมล และเครื่องมือสื่อสารอื่น! สู่วิธีขั้นสูงขั้นสำหรับการเข้าถึงและการใช้ความรู้ เช่น โปรแกรมที่ช่วยในการสืบค้นข้อมูล หรือ เสิร์ชเอนจิน (Search engine) และฐานข้อมูลออนไลน์ รวมถึงเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น Cloud computing

2. เข้าใจ (Understand) คือ ชุดของทักษะที่จะช่วยผู้เรียนเข้าใจบริบทและประเมินสื่อดิจิทัล เพื่อให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่ทำและพบบนโลกออนไลน์ ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญและที่จำเป็นที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ความเข้าใจยังรวมถึงการตระหนักว่าเทคโนโลยีเครือข่ายมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและมุมมองของผู้เรียนอย่างไร มีผลกระทบต่อความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับโลกรอบตัวผู้เรียนอย่างไร นอกจากนี้ ความเข้าใจยังช่วยเตรียมผู้เรียนสำหรับเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนาทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อติดต่อสื่อสาร ประสานงานร่วมมือ และแก้ไขปัญหา

3. สร้าง (Create) คือ ความสามารถในการผลิตเนื้อหาและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย การสร้างด้วยสื่อดิจิทัลเป็นมากกว่าแค่การรู้วิธีการใช้โปรแกรมประมวลผลคำหรือการเขียนอีเมล แต่ยังรวมความสามารถในการดัดแปลงสิ่งที่ผู้เรียนสร้างสำหรับบริบทและผู้ชมที่แตกต่างและหลากหลาย ความสามารถในการสร้างและสื่อสารด้วยการใช้ Rich media เช่น ภาพ วิดีโอ และเสียง ตลอดจนความสามารถในการมีส่วนร่วมกับ Web 2.0 อย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ เช่น Blog การแชร์ภาพและวิดีโอ และ Social media รูปแบบอื่นๆ

เทคโนโลยีพื้นฐานที่จำเป็นและการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีพื้นฐานสำคัญ ก็คือ การใช้ (Use) และเข้าใจ (Understand) เพราะเป็นพื้นฐานในการคัดเลือกสื่อ เครื่องมือที่มีอยู่อย่างมากมาย และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ส่วนการสร้าง (Create) เป็นทักษะขั้นที่สูงขึ้น ถ้ามีก็จะยิ่งเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน เพราะสามารถผลิตเนื้อหา ผลิตสื่อได้ตามความต้องการและเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนของตนเองอย่างแท้จริง

นวัตกรรมทางการศึกษา คือ ความคิดใหม่ รูปแบบใหม่ วิธีการใหม่ แนวทางใหม่ ผลผลิตใหม่ที่ได้ ปรับประยุกต์ สร้างสรรค์ และพัฒนา ทั้งจากการต่อยอดภูมิปัญญาเดิม หรือจากการคิดค้นขึ้นมาใหม่ด้วย ภูมิปัญญาใหม่ให้ได้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัจฉริยะ (สุเมธ งามกนก, 2558)

ประเภทของนวัตกรรมสื่อและเทคโนโลยี

1. นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ
 - 1.1 คู่มือการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภท
 - 1.1.1 หนังสืออ่านนอกเวลา (External Reading)
 - 1.1.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม (Supplementary Read)
 - 1.1.3 หนังสืออุเทศ (Reference Book)
 - 1.1.4 หนังสือส่งเสริมการอ่าน (Children's Book)
 - 1.2 หนังสือสำหรับค้นคว้าตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อาทิ
 - 1.2.1 การเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.2.2 การเขียนและการเล่านิทาน
 - 1.2.3 การเขียนสารคดี
 - 1.2.4 ประชาธิปไตย
 - 1.2.5 ภูมิปัญญาไทย
2. นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ ประเภทสื่อเทคโนโลยี อาทิ
 - 2.1 วิดิทัศน์
 - 2.2 แลบบันทึกเสียง
 - 2.3 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
 - 2.4 ซีดีรอม
3. นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ ประเภทสื่ออื่น ๆ อาทิ
 - 3.1 สื่อบุคคล
 - 3.2 สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 3.3 สื่อกิจกรรม
 - 3.4 สื่อกระบวนการ
 - 3.5 สื่อวัสดุ ฯลฯ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่อระบบการศึกษาโดยตรง (เย็น ภู่วรรณ และสมชาย นำประเสริฐ ชัย , 2546) ซึ่งการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การประมวลผล การจัดระบบ การสื่อสาร ที่มีข้อมูลในปริมาณมาก จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรง โดยสื่อต่างๆ จะเป็นตัวแสดงผลผ่านระบบที่สามารถสื่อสารข้อมูลได้ทั้ง รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอ การเรียนรู้ในยุคใหม่ที่ประสบผลสำเร็จ จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบได้ โดยจะต้องสามารถเรียนรู้ได้จากทุกมุมโลก เสมือนกับการศึกษาที่ไร้พรม ดิน (borderless education) ที่แหล่งข่าวรู้ใหม่เกิดขึ้นจำนวนมากตลอดเวลาและกระจายอยู่ทั่วโลก

สรุปเทคโนโลยีทางการศึกษาในอนาคต จะต้องการมีการจัดเก็บข้อมูลที่ทันสมัยสามารถเรียกใช้ได้จากทุกมุมโลก เช่น การจัดเก็บแบบคลาวด์ และมีการบริหารองค์ความรู้ (Knowledge Management) ให้

คู่คงอยู่การศึกษา เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นสถานที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

เทคโนโลยีเสมือนจริงกับการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เทคโนโลยี Augmented reality (AR) เทคโนโลยีเสมือนจริง หรือเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือเทคโนโลยีความจริงเสมือน หรือเทคโนโลยีโลกเสมือน รักษาพล ธนานวงศ์ (2556) กล่าวถึงเทคโนโลยี AR ว่าเป็นเทคโนโลยีที่ผสมโลกจริง (Real world) เข้ากับโลกเสมือน (Virtual world) โดยใช้วิธีซ้อนภาพสามมิติที่อยู่ในโลกเสมือนไปอยู่บนภาพที่เห็นจริง ๆ ในโลกของความเป็นจริง ผ่านกล้องดิจิทัล เว็บแคม หรืออุปกรณ์อื่น ๆ และให้ผลการแสดงภาพ ณ เวลาจริง (Real time) เกรียงไกร พลະสนธิ (2559) กล่าวว่า เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) หรือ "AR" เป็นประเภทหนึ่งของเทคโนโลยีความจริงเสมือนที่ผสมผสานโลกของความเป็นจริง (Real World) เข้ากับโลกเสมือน (Virtual World) โดยใช้วิธีซ้อนภาพสามมิติที่อยู่ในโลกเสมือน ไปอยู่บนภาพที่เห็นจริง ๆ ในโลกของความเป็นจริง เพื่อสร้างสิ่งที่เสมือนจริงให้กับผู้ใช้แบบเฟรมต่อเฟรมด้วยเทคนิค ทางด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยใช้วิธีซ้อนภาพสามมิติที่อยู่ในโลกเสมือนไปอยู่บนภาพที่เห็นจริง ๆ ในโลกของความเป็นจริง

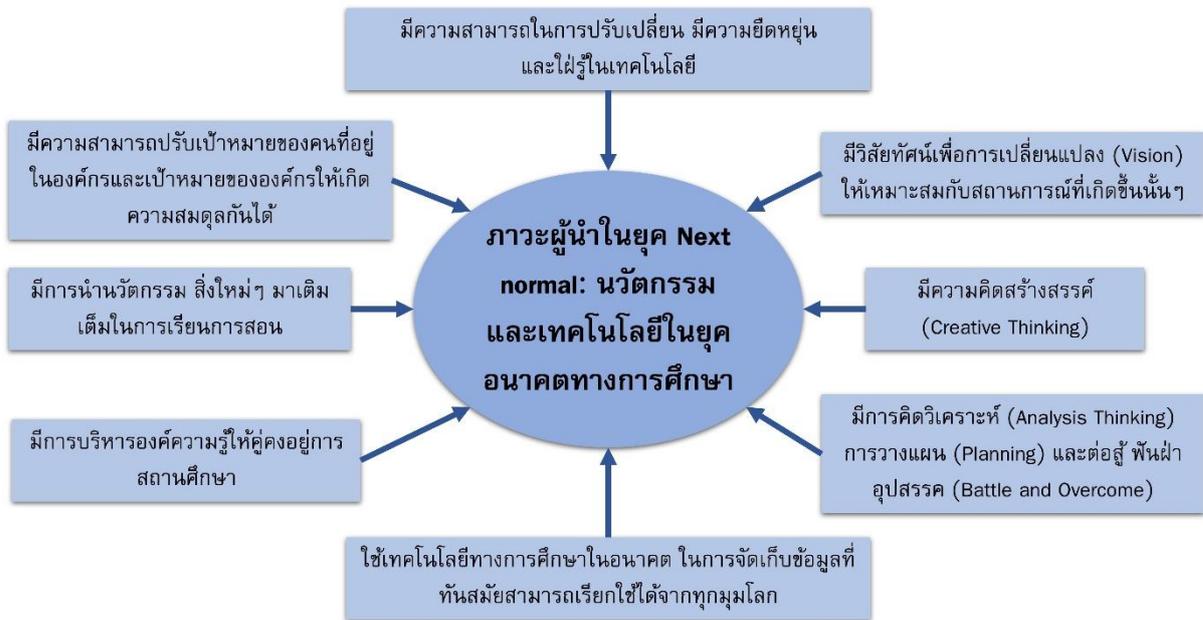
การจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่ใช่เพียงแต่การใช้เครื่องมือต่างๆ ได้อย่างชำนาญเท่านั้น หัวใจสำคัญคือ การออกแบบการเรียนการสอนที่ได้วางแผนไว้เป็นอย่างดีและเลือกใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามารองรับการออกแบบตามเนื้อหาสาระนั้น ๆ จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนไปสู่เป้าหมายได้

การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้ในการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียน มีแอปพลิเคชันต่าง ๆ ให้เลือกใช้บริการมากมายซึ่งปัจจุบันมีแอปพลิเคชันมากกว่า 5,000 แอป และคาดว่าจะมีผู้พัฒนาเพิ่มขึ้นอีกมาก ผู้สอนจึงต้องสามารถปรับตัว ปรับใจ ปรับมุมมอง ให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสามารถนำมารองรับในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับตนเองได้ จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Literacy) ได้ (วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง, 2561)

ภาวะผู้นำในยุค Next normal : นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา

ในปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบโลกาภิวัตน์ การคาดการณ์หรือการคาดเดาสิ่งต่างๆ นั้น ยากมากยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยทั้งทางด้านปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา รวมถึงอุบัติภัยที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติ มลพิษฝุ่น และวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาจากสถานการณ์โควิด 19 ทำให้ผู้คนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตในทุกๆ ช่วงวัย เช่น การสวมหน้ากากอนามัยทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ การทำงานที่บ้าน (Work from home) เพื่อลดระยะห่างระหว่างบุคคล (Social distancing) การคัดกรองผู้คนก่อนเข้ารับบริการตามสถานที่ต่างๆ ด้วยการวัดอุณหภูมิ ล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ก่อนและหลังเข้ารับบริการ พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปโดยการสั่งซื้อของใช้ทั้งอุปโภคและบริโภคผ่านการบริการระบบออนไลน์ เป็นต้น การมีวิถีชีวิตหรือการใช้ชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมในทุกช่วงวัย ที่เป็นรูปแบบใหม่ หลังจากที่ต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงวิถีการใช้ชีวิตเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 จนคุ้นชิน ทั้งในเรื่องการสื่อสาร แนวความคิดและการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว

ดังนั้น ผู้นำในยุค Next normal ต้องมีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leader) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเปิดใจรับฟังในการทำงาน เป็นการจูงใจคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร การทำให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วม (Participate) ในการทำงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อผู้ปฏิบัติงานรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กรแล้ว จะทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงาน เป็นแรงจูงใจอีกรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งผู้นำในยุค Next normal ต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยน มีทัศนคติที่เกื้อหนุนต่อการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของคนในสังคม ในทุกช่วงวัย พร้อมทั้งจะบริหารกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายต่างๆ นำพาองค์กรที่บริหารอยู่ให้สามารถเกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ที่ดีในยุค Next normal อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่พร้อมเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารซึ่งเกิดจากวิถีชีวิตของพนักงานบุคลากร และทีมงานที่มีการคุ้นชินในการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้นำต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำในยุค Next normal จำเป็นต้องเพิ่มทักษะที่สำคัญ ที่จะนำมาให้เกิดความกระชับและสามารถสั่งการได้อย่างแม่นยำ มีการวางกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีการพัฒนาบุคลากรอยู่ตลอดเวลา ผู้นำจะต้องมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ มีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับผู้ตาม สามารถทำงานกับบุคลากรที่มีความหลากหลายในสถานที่ทำงานที่แตกต่างกัน (Work from anywhere) รู้จักและเข้าถึงในการควบคุมและสั่งการ (Command and control) ที่ให้อิสระของความคิดของผู้ปฏิบัติงานโดยจะต้องนึกถึงเป้าหมายขององค์กร (Organizational goals) และเป้าหมายของผู้ปฏิบัติงาน (Individual goals) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในมุมมองของการศึกษาแล้วผู้บริหารทางการศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้เทคโนโลยีและเปิดรับนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสังคม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมต่างๆ นั้นมีผลต่อรูปแบบพฤติกรรม ความคิด ต่อภาวะผู้นำในยุค Next normal ผู้นำในยุค Next normal จึงจะต้องเสริมสร้างบรรยากาศและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็น เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา (Problem Solving) เนื่องจากในยุค Next normal นั้น อาจจะต้องใช้การระดมความคิด (Brain storm) ของคนรุ่นใหม่ เข้ามาเพิ่มมากขึ้น เพื่อทำความรู้ความเข้าใจกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีเสมือนจริงจะเข้ามามีบทบาทในยุคอนาคตเป็นอย่างมากผู้บริหารทางการศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่สามารถนำมาบริหารจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับองค์กรของตนเองได้ และจัดเตรียมหลักสูตรการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทันกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคต ซึ่งจะเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทิศทาง (two-communicate) จะต้องใช้ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Resilient) ค่อนข้างสูง ทำให้มีการพัฒนาองค์กร (Organization development) มีเทคนิคในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถสื่อสารผ่านระบบทางไกล

ภาพที่ 1 จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำในยุค Next normal: นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา

กล่าวได้ว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตจะมีผลอย่างมากกับทางการศึกษา โดยผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำในยุค Next normal เพื่อนำพาองค์การบริหารทางการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จโดยสามารถวัดได้จากผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งมีการเรียนรู้ผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้แก่ ระบบสตรีมมิ่ง (Streaming System) คือการรับส่งสัญญาณ ส่งไฟล์มัลติมีเดียทั้งภาพและเสียงผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตด้วยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งไม่ต้องมีการ Download (ดาวน์โหลด) ไฟล์ทั้งหมดจนครบ หรือเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (E-Learning) เป็นเทคโนโลยีเพื่อเสริมการสอน (Supplement) การใช้เทคโนโลยีเพื่อเติมเต็มการสอน (Compliment) และการใช้เทคโนโลยีเพื่อแทนที่ชั้นเรียนปกติกลายเป็นระบบการเรียนการสอนทางไกล (Replacement) อีกทั้งระบบ AI (Artificial Intelligence) ปัญญาประดิษฐ์หรือเทคโนโลยีสมองกลคอมพิวเตอร์ที่สามารถคิดได้เหมือนมนุษย์ ซึ่งผู้นำทางการศึกษายุค Next Normal ต่างก็ต้องเรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ให้เท่าทันกับโลกในยุคอนาคตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งเสริมให้ผู้เรียนเติบโตสู่ความเป็นพลเมืองโลกได้

เอกสารอ้างอิง

กิ่งแก้ว ศรีสาสิกุลรัตน์. (2555). *การพัฒนาองค์กร*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 25 ตุลาคม 2565). จาก <https://www.gotoknow.org/posts/199694>

เกรียงไกร พลชนะสนธิ. (2559). *การพัฒนารูปแบบคลาวด์เลิร์นนิ่งแบบสะสมด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรคและนวัตกรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- ขวัญชนก โตนาค สุภัญญา แซ่มซ้อย และอนุชา กอนพวง. (2557). การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 16(4), 137-138.
- จอย ทองกลุ่มศรี. (2560). การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู. *วารสารบรรณศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 10(2), 78-89.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). *การจัดการสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- พันธุ์อาจ ชัยรัตน์. (2547). *บทนำเบื้องต้นของการจัดการนวัตกรรม การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- ยีน ฎววรรณ และสมชาย นำประเสริฐชัย. (2546). *ไอซีทีเพื่อการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2548). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ปิณณรัชต์.
- รักษพล ธนानวงค์. (2556). สื่อเสริมการเรียนรู้โลกเสมือนผสมโลกจริง (Augmented Reality) ชุดการจุมและการลอย. *นิตยสาร สสวท.*, 41(181), 28-31.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ (Leadership)*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: หจก.ทิพย์วิสุทธิ.
- วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง. (2561). *พื้นฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *ภาวะผู้นำในองค์การสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สุเมธ งามกนก. (2558). *การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2561). *การรู้ดิจิทัล (Digital literacy)*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 5 กันยายน 2565). จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/142-knowledges/2632>
- หริพล ธรรมนารักษ์. (2558). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา: ยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- อรอนงค์ โรจน์วิฒนบูลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Bennis, W., and Nanias, B. (1985). *Leader: The strategies for taking change*. New York: Harper & Row.
- Bessant, J., and Tidd, J. (2007). *Innovation and entrepreneurship*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Creighton, T. B. (2003). *The principal as technology leader*. California: SAGE.
- DuBrin, A.J. (1998). *Leadership: Research findings, practice and skills*. Eaglewood Cliff, N.J.: Houghton Mifflin.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., and Donnelly, J. H. (1997). *Organization Behavior Structure*

- Process*. 9thed. New York: McGraw-Hill.
- Harris, Ben M. (1985). *Supervisory Behavior in Education*. 3rded. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- International Society for Technology in Education. (2009). *National Educational Technology Standards for Administrators*. Retrieved October 15, 2016, From <http://www.iste.org/standards/ISTE-standards/standards-for-administrators>.
- Lunenburg, Fred C. and Ornstein, Allen C. (2000). *Educational Administration : Concepts and Practices*. 3rded. California: Wadsworth/Thomson Learning.
- Likert, Rensis. (1987). *New Pattern of Management*. New York: Gorland.
- Nash, P.C. (1988). *Planning process*. New York: The McGraw – Hills Companies.
- Perez-Bustamante, G. (1999). Knowledge management in agile innovative organizations. *Journal of knowledge management*. 3(1), 6-17.
- Stephen P. Robbins and Mary Coulter. (2005). *Management*. United Kingdom: Prentice Hall.
- Stogdill, R. M. (2004). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: The Free Press.
- Talcott Parsons, (1972). *Toward a General Theory of Action*. New York: Harper & Row Publishers.
- Tidd, J., and Bessant, J. R. (2005). *Managing innovation: integrating technological, market and organizational change*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- TilestonVol09. (2003). *The importance of Media in the Classroom*. New York: SAGE Publishing.
- Utterback, J. M. (1971). The process of technological innovation within the firm. *Academy of management Journal*, 14(1), 75-88.
- Weiss, S., Davic, and Legand, P., Claude. (2011). *Innovative Intelligence*. Ontario: John Wiley & Sons Canada.

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ เรื่องศิลปะผ้าพิมพ์สีและ ลวดลายจากใบไม้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

A Study of The Results of An Integrated Experience Arrangement on The Art of Printed Cloth With Colors and Patterns from Leaves of The First Year Students

สุภสิทธิ์ พันแน่น | Suphasit Phannaen

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University
Corresponding author email: suphasit@mvc.ac.th

(Received: 7 June 2023, Revised: 28 June 2023, Accepted: 29 June 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับการบริการวิชาการ ชุมชนในโครงการ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยศิลปะผ้าพิมพ์และลวดลายจากใบไม้ (Eco print)” ณ กลุ่มหัตถกรรม ตำบลบ้านลาด อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นมี 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมขั้นที่ 2 การวางใบไม้บนผืนผ้า และขั้นที่ 3 การม้วนใบไม้บนผืนผ้า ซึ่งศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นนอกจากจะเป็นงานศิลปะแล้ว ยังสามารถพัฒนาเป็นอาชีพได้ ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นนั้นนักศึกษามีความพึงพอใจระดับมาก โดยเฉพาะเนื้อหาของกิจกรรมมีความเข้มข้น มีความละเอียด ครบถ้วน สมบูรณ์ ทั้งขั้นตอน กระบวนการ วิธีการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าจากสีและลวดลายของใบไม้ในท้องถิ่น ทำให้โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมาก 4.55 และความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อการกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมดังกล่าวสามารถบูรณาการกับการเรียนการสอน การบริการวิชาการชุมชน การสร้างเครือข่ายอาชีพ และยังสามารถพัฒนา ต่อยอดเป็นอาชีพเสริมให้กับคนในครอบครัวของตนเองได้ ซึ่งผลการประเมิน โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมาก 4.63

คำสำคัญ: ศิลปะผ้าพิมพ์สี, ลวดลายจากใบไม้, บูรณาการ, การจัดประสบการณ์

ABSTRACT

This article aims to study the development of fabric art products from local colors and leaf patterns and the students' satisfaction towards the integrated educational management process. using the art of fabric printing colors and patterns from local leaves which is an integration between teaching and learning management with community academic service in the project "Developing the quality of life and elevating the grassroots economy with the art of printed fabrics and prayers from leaves (Eco print)" at the Handicraft Group, Ban Lad Sub-district, Kantharawichai District. Maha Sarakham Province. The results of the study showed that there were 3 important stages in the development of products from printed fabric arts and patterns from local leaves. 2nd place the leaves on the fabric and step 3 curling the leaves on the fabric The art of fabric printing colors and patterns from local leaves, in addition to being a work of art. can also be developed into a career Student satisfaction towards the integrated educational management process Using the art of printing cloth with colors and patterns from local leaves, the students were satisfied at a high level. Especially the content of the training is intense. There is detail, complete, complete, including the steps, processes, methods of creating fabric patterns from the colors and patterns of local leaves. making the average level at a high level 4.55 and satisfaction with the process of organizing activities for the integrated educational management process. using the art of printing cloth with colors and patterns from local leaves. Such activities can be integrated with teaching and learning. community academic service Career Networking and can also be developed It can be extended as a supplementary career for people in their own family. which the assessment results On average, it was at a high level of 4.63.

Keywords: color printed fabric art, pattern from leaves, integration, arrangement of experiences

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบการพัฒนาบัณฑิตแบบระบบรวบยอดครบวงจร จะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นผู้เรียนให้ความสำคัญกับทรัพยากรในชุมชนทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม ฯลฯ ผู้เรียนจะเข้าใจร่วมกันว่าการให้ความสำคัญกับชุมชนไม่ใช่เพียงเกิดสำนึกที่ดีเท่านั้น แต่จะต้องนำเอาประเด็นปัญหาของชุมชนเข้ามาเป็นโจทย์ในการเรียนและการวิจัยของตนเองด้วย (กรมวิชาการ, 2542) ผู้เรียนต้องมีบทบาทในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและลงมือปฏิบัติด้วยกลยุทธ์ที่สำคัญในการดำเนินงานที่สัมฤทธิ์ผล ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันว่าการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นอย่างดีประกอบสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันภายใต้การตั้ง

และตอบโจทย์ในเชิงวิจัย / พัฒนาร่วมกัน เพื่อให้ได้กำลังคนที่มีความสามารถทางความคิดและมีมือจำนวน มากพอที่จะสร้าง impact ต่อการพัฒนาชาติได้

การพัฒนาทักษะการเป็นนักวิจัยและประชากรโลกให้มีความพร้อมต่อยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่ง เทคโนโลยีการสื่อสาร (เอื้ออารี จันทร, 2553) มีบทบาทอย่างสูงต่อการเสพข้อมูล ของประชากรโลกความ พร้อมของครูที่จะต้องวิจัยพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเนื่องเป็นทักษะที่มีความจำเป็น และต้อง ปรับเปลี่ยนให้ทันกับยุคสมัยทั้งนี้พันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาบัณฑิตซึ่งถือว่าเป็นครูของ ท้องถิ่น ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเป็นเหตุเป็นผล ความคิดเชิงวิจัย ต้องได้รับการพัฒนาทักษะ ดังกล่าวให้เกิดติดตัวบัณฑิตเมื่อจบจากสถาบันการศึกษา ทักษะเหล่านี้จะติดตัวได้อย่างไร บัณฑิตที่จบ จะต้องสามารถใช้ทักษะนี้ด้วยตนเองได้อย่างไร เป็นโจทย์ที่สำคัญเพื่อให้เห็นภาพที่เด่นชัด ถึง กระบวนการพัฒนาทักษะ พร้อมไปกับการติดตามผลการปฏิบัติที่นักศึกษาสามารถทำและใช้ทักษะ ดังกล่าวด้วยตนเองละติดตัวไป

การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญาคือแนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้แนวคิด สำคัญของการดำเนินการให้เกิดภาพความสำเร็จ คือ สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจาก ฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตยประเทศไทยก็จะมั่นคง การจัดการศึกษาที่ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งเพื่อสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อ การกระตุ้นให้ท้องถิ่นและประชาสังคมลุกขึ้นมาแก้ปัญหาการศึกษาที่ตอบโจทย์ชุมชนเป็นหลัก สอดคล้องกับ มาตรการหนึ่งที่สำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่พบในหลายประเทศที่ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการสร้าง ค่านิยมแก่ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และหลายๆส่วนให้มาร่วมกัน เพื่ออนาคตของเด็กเยาวชนใน จังหวัด (ประเวศ วะสี, 2542)

Eco-Print เป็นผ้าพิมพ์สีธรรมชาติเป็นงานศิลปะที่สวยงามทำจากสีของใบไม้และดอกไม้ที่ ออกแบบลายต่างๆ บนผืนผ้าธรรมชาติแต่ละผืนผ้าที่มีความสวยและความลึกซึ้งของงานศิลปะ ที่ให้สี สวยงามแตกต่างกัน เมื่อนำมาออกแบบร้อยเรียงบนผืนผ้าจะคงความเป็นเอกลักษณ์ของใบไม้และดอกไม้ เหล่านั้น สีของใบไม้มองด้วยตาเปล่า จะเห็นสีเขียวเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อนำมาผ่านกระบวนการพิมพ์สี ธรรมชาติ ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติจะฝากรอยสีธรรมชาติสวยงามบนผ้าผืนนั้น ทำให้ผู้ลงมือทำผ้าแต่ ละผืนมีความรู้สึกผูกพันกับธรรมชาติ เพิ่มจิตสำนึกรักษ์ธรรมชาติ รักและถนอมเสื้อผ้าที่สวมใส่ และที่สำคัญ เกิดความสุขใจ มีสมาธิ ความสงบภายในที่เกิดขึ้นจากกระบวนการธรรมชาติ สร้างในรูปแบบทำให้เกิด แพชั่นขั้นสูง (วินัย โสมดี, 2552) เป็นการเพิ่มคุณค่าของผ้าพร้อมกับผลงานของนักออกแบบที่สามารถ นำไปต่อยอดสร้างรายได้ที่ยั่งยืน สามารถทำเพื่อใช้ส่วนตัวเป็นอาชีพหลักของคนรุ่นใหม่ในยุคโควิด -19 หรืออาชีพเสริมที่สร้างรายได้ สร้างธุรกิจใหม่ให้แก่ผู้สนใจ ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชนท้องถิ่น ภาพ พิมพ์สีธรรมชาติจึงไม่ใช่แค่งานศิลปะเท่านั้นหากแต่เป็นภูมิปัญญาของคนรุ่นใหม่ที่ร่วมสร้างสรรค์วัฒนธรรม ท้องถิ่น ดังที่ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2543) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญา ว่า ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการ ดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมา ภูมิ ปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ ก็ได้ ทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ขาวนาผู้ประสบผลสำเร็จในการผลิต, พระภิกษุที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชุมชน, ศิลปินพื้นบ้านที่ได้รับ ความนิยมอย่างแพร่หลาย, ผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้านที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น มรรคทายกผู้รู้จักพิธีทาง ศาสนา, พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในพิธีบายศรี เฒ่าจำผู้เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างชาวบ้านกับเทวดา

อาร์คหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ, หมอยา, หมอนวดแผนโบราณ, หมอลำ, พ่อเพลงแม่เพลง, ช่างปั้น, ช่างทอผ้า, เป็นต้น แนวทางการนำสัทธิธรรมชาติดจากพีชมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นการสร้างนวัตกรรมและเกิดผลงานแนวทางใหม่ที่มีคุณค่าทางศิลปะด้วยเอกภาพของเนื้อหาและรูปทรงที่สะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น สืบจากธรรมชาติจากพีชจึงถูกนำมาใช้ในงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ทั้งการย้อมเส้นใยสำหรับการทอผ้า การทำมัดย้อมและผ้าบาติก ซึ่งเป็นศิลปะประยุกต์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น (ແລ້ມ ສຖາພຣ, 2555)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีปณิธานว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นสถาบันอุดมศึกษา สร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีวิสัยทัศน์คือเป็นศูนย์กลางในการผลิตบัณฑิต และการบริหารวิชาการที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของสังคมท้องถิ่นการบริการชุมชน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงแนวคิดตามโครงการพระราชดำริ ผสานเข้ากับการเรียนการสอนภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจังหวัดมหาสารคามเป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมมากมาย หากมีการนำองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาเหล่านั้นมาใช้บูรณาการก็จะส่งผลให้ได้บัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น กลุ่มผู้ดำเนินโครงการจึงได้จัดทำโครงการ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยศิลปะผ้าพิมพ์และสวดลายจากใบไม้ (Eco print)” ณ กลุ่มหัตถกรรม ตำบลบ้านลาด อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม อันเป็นการจัดการศึกษาและเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยการจัดการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นบทบาทที่จำเป็นและสำคัญยิ่งซึ่งควรปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

วิธีดำเนินการศึกษา

บทความนี้เป็นบทความวิชาการ โดยผู้เขียนได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมจากการสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมและความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมศิลปะผ้าพิมพ์สีและสวดลายจากใบไม้ ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสังเกตและแบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ความพึงพอใจการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมศิลปะผ้าพิมพ์สีและสวดลายจากใบไม้โดยมีกระบวนการดำเนินการในภาพรวม ดังนี้

1. สํารวจสถาบันเพื่อให้ได้ข้อมูลหน่วยงาน หลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัยการบริหารงานของหน่วยงาน องค์กร พร้อมทั้งการวิจัยชุมชน เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน องค์กร เพื่อประเมินภาพรวมของหน่วยงานหรือชุมชน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อจะได้หาจุดอ่อน จุดแข็งของพื้นที่วิจัย

2. มหาวิทยาลัยสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน จากความคิดเห็นของบุคลากรทุกระดับในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบูรณาการด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามด้วย

3. วิเคราะห์และประเมินผลโครงการ โดยเน้นการใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องตามแผนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับ และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริการวิชาการชุมชน

4. สรุปภาพรวมของโครงการ เพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัย ชุมชน และเครือข่ายครู เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น

ความเป็นมาของศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ จะพบว่า Eco-Print เป็นผ้าพิมพ์สีธรรมชาติเป็นงานศิลปะที่สวยงามทำจากสีของใบไม้และดอกไม้ที่ออกแบบลายต่างๆ บนผืนผ้าธรรมชาติแต่ละผืนผ้าที่มีความสวยและความลึกซึ้งของงานศิลปะ ที่ให้สีสวยงามแตกต่างกัน เมื่อนำมาออกแบบร้อยเรียงบนผืนผ้าจะคงความเป็นเอกลักษณ์ของใบไม้และดอกไม้เหล่านั้น สีของใบไม้มองด้วยตาเปล่า จะเห็นสีเขียวเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อนำมาผ่านกระบวนการพิมพ์สีธรรมชาติ ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติจะฝากรอยสีธรรมชาติสวยงามบนผ้าผืนนั้น ทำให้ผู้ลงมือทำผ้าแต่ละผืนมีความรู้สึกผูกพันกับธรรมชาติ เพิ่มจิตสำนึกรักธรรมชาติ รักและถนอมเสื้อผ้าที่สวมใส่ และที่สำคัญเกิดความสุขใจ มีสมาธิ ความสงบภายในที่เกิดขึ้นจากกระบวนการธรรมชาติ สร้างในรูปแบบทำให้เกิดแพชชั่นชั้นสูง เป็นการเพิ่มคุณค่าของผ้าพร้อมกับผลงานของนักออกแบบที่สามารถนำไปต่อยอดสร้างรายได้ที่ยั่งยืน สามารถทำเพื่อใช้ส่วนตัวเป็นอาชีพหลักของคนรุ่นใหม่ในยุคโควิด -19 หรืออาชีพเสริมที่สร้างรายได้ สร้างธุรกิจใหม่ให้แก่ผู้สนใจ ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนี้ยังพบว่า Eco-Print เป็นกระบวนการพิมพ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีการพิมพ์ผ้าด้วยใบไม้ถ่ายโอนสีและโครงสร้างจากใบไม้สู่ผ้าที่ผลิตจากเส้นใยธรรมชาติ 100% เท่านั้น เช่น ฝ้าย ไหม ด้วยความยาก เทคนิค ใช้เวลานาน และต้องทำมือเท่านั้นความน่าสนใจของ ECO Print พบว่าเทคนิคการย้อมผ้าแบบนี้ค่อนข้างมีความหลากหลาย และเปลี่ยนไปทุกครั้งที่เริ่มย้อม ถึงแม้ว่าจะใช้วัสดุเดียวกันแต่ลายและสี ที่ออกมาจะแตกต่างกันทำให้ผลงานแต่ละชิ้นมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว 1 ตัวจึงมี 1 เดียวเท่านั้นเนื่องจากใบไม้ที่ใช่แล้วจะไม่สามารถนำใบเดิมกลับมาใช้ได้อีก แต่สามารถนำไปหมักเป็นปุ๋ยคืนกลับสู่ต้นไม้ โดยเลือกใช้วัสดุติดธรรมชาติหาได้ในท้องถิ่น เช่น ใบहुกวาง ใบยูคาลิปตัส ใบละหู่ ใบโพธิ์ เป็นต้น

ดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ในการพิมพ์ลาย

ใบสัก (อ่อน)
(ให้สีชมพู, ม่วง)

ใบมันสำปะหลัง
(ไม่ให้สี ให้รูปทรง)

ใบผงชูรส
(ไม่ให้สี ให้รูปทรง)

ใบแคนา
(ให้สีเขียว)

ใบเหลืองปรีดียาธร
(ไม่ให้สี ให้รูปทรง)

ใบกัญชา
(ไม่ให้สี ให้รูปทรง)

ขั้นตอนการจัดทำผลิตภัณฑ์จากศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียม เป็นขั้นตอนการจัดเตรียมวัตถุดิบในการทำ ได้แก่ ใบไม้ ผ้า น้ำ ให้พร้อม

ขั้นที่ 2 การวางใบไม้บนผืนผ้า เป็นขั้นตอนการจัดวางใบไม้บนผืนผ้าให้มีความสวยงาม

ขั้นที่ 3 การม้วนใบไม้บนผืนผ้า เป็นการม้วนเก็บใบไม้ที่วางบนผืนผ้าแล้วหมักไว้

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาของกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เนื้อหามีความละเอียด ครบถ้วน สมบูรณ์ โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมาก 4.55 ภาพรวมแล้วกิจกรรมมีความเหมาะสม สามารถพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการได้ กิจกรรมทำให้สามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบได้ เนื้อหามีความหลากหลายไม่ซ้ำซ้อน เนื้อหาทำให้สามารถทักษะวิชาชีพได้อย่างไรก็ตามนักศึกษาได้เสนอความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่ดำเนินมามีความครบถ้วนสมบูรณ์ หากสามารถปรับให้ใช้กับวิชาอื่นๆ ได้จะเป็น

ประโยชน์ต่อตัวนักศึกษามาก และนอกจากจะมีคู่มือที่ดีแล้วกระบวนการจัดการเรียนของอาจารย์ก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้บรรยากาศในการเรียนน่าเรียนมากยิ่งขึ้น

ด้านความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อการกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมาก 4.63 เช่น การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งอาจารย์ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยแนะนำไม่ใช่สั่งการ ก่อนจัดกิจกรรมมีการชี้แจงรายละเอียด เช่น จุดประสงค์ ขั้นตอน/วิธีการ ประโยชน์ ของการจัดกิจกรรมก่อนเสมอ การจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ โดยภาพรวมแล้วกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสามารถพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการของผู้เรียนได้ การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งหากตนเองยังทำกิจกรรมไม่สำเร็จ อาจารย์ผู้สอนและเพื่อนเป็นผู้ให้คำแนะนำและกำลังใจที่ดีเสมอ และการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีการจัดลำดับ จากง่ายไปสู่ยากจากไม่ซับซ้อนไปสู่เรื่องที่ซับซ้อนขึ้น

บทสรุป

บทความนี้เป็นบทความทางวิชาการที่มุ่งศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับการบริการวิชาการชุมชนในโครงการ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยศิลปะผ้าพิมพ์และลวดลายจากใบไม้ (Eco print)” ณ กลุ่มหัตถกรรม ตำบลบ้านลาด อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดมหาสารคาม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การจัดเตรียม เป็นขั้นตอนสำคัญในการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการทำศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นให้พร้อมก่อนการลงมือทำ ขั้นที่ 2 การวางใบไม้บนผืนผ้า ขั้นตอนนี้จะต้องมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เพราะทั้งขนาด ลักษณะ และสีของใบไม้ ล้วนส่งผลต่อการสร้างสรรค์ลวดลายของผ้าแทบทั้งสิ้น ผู้สร้างสรรค์ผลงานจะต้องวางแผนและออกแบบการทำงานให้เป็นอย่างดี และขั้นที่ 3 การม้วนใบไม้บนผืนผ้า ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญของการสร้างลวดลาย หลังจากทีวางใบไม้และดอกไม้เสร็จแล้วก็จะมีการม้วนเพื่อให้สีจากใบไม้เข้าซึมเข้าไปในเนื้อผ้า หมักทิ้งไว้ให้เกิดลวดลาย ทั้งนี้ยังพบว่า ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นนอกจากจะเป็นงานศิลปะแล้วยังสามารถพัฒนาเป็นอาชีพได้

2. ด้านความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น

จากการศึกษา พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่นนั้นนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะเนื้อหาของการอบรมมีความเข้มข้น มีความละเอียด ครบถ้วน สมบูรณ์ ทั้งขั้นตอน กระบวนการ วิธีการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าจากสีและลวดลายของใบไม้ในท้องถิ่น ทำให้โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมาก 4.55 และความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อการกระบวนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ศิลปะผ้าพิมพ์สีและลวดลายจากใบไม้ในท้องถิ่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมดังกล่าวสามารถ

รณบูรณาการกับการเรียนการสอน การบริการวิชาการชุมชน การสร้างเครือข่ายอาชีพ และยังสามารถพัฒนา ต่อยอดเป็นอาชีพเสริมให้กับคนในครอบครัวของตนเองได้ ซึ่งผลการประเมิน โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับมาก 4.63

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการคิด*. (ม.ป.ท.)
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2543). *ภูมิปัญญาอีสาน*. มหาสารคาม: โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- แฉล้ม สถาพร. (2555). การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพพิมพ์ด้วยสีธรรมชาติ จากพืชในจังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน *วารสารวิจิตรศิลป์*. 3(1),267.-301.
- ประเวศวะสี. (2542). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศิลปวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- วินัย โสมดี. (2552). *วิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษานิตยภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ และของตกแต่งบ้าน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เอื้ออารี จันทร. (2553). *การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

SMB พื้นฐานความสำเร็จของการศึกษายุคใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

Basic of School Based Management for Success in Education Modern The Office of Ubon Ratchathani Primary Education Area 3

ภัทรพล นาจาน^{1*} มนต์ตรี ณะคุณ² เยี่ยม ธรรมบุตร³
Pattrapon Najarn¹ Montree Thanakun² Yiam Thamabuth³

¹ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
Pensioners, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office, Region 1

²ข้าราชการบำนาญ สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี
Pensioner, Ubon Ratchathani City Municipality

³ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
Pensioner, Sisaket Primary Educational Service Area Office, Region 1

*Corresponding author e-mail: Taboaubn1@Gmail.com

(Received: 15 May 2023, Revised: 4 June 2023, Accepted: 12 June 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เป็นการมีส่วนร่วม ชุมชน และสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงาน บุคลากร และ 4) การบริหารงานทั่วไป โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้แทนครูผู้แทนผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนและในบางสถานศึกษามีตัวแทนเป็นกรรมการอีกด้วย ให้มีอำนาจควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบริหารที่กำหนดให้งานบริหารโรงเรียนเป็นไปตามลักษณะและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งซึ่ง จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีอิสระและความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรสูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนสามารถแก้ไข ปัญหาทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้โรงเรียนพัฒนายิ่งขึ้นในระยะยาว มีองค์ประกอบที่สำคัญ ในการบริหาร 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วม 2) การมีเป้าหมายร่วมกัน 3) การมีความรับผิดชอบต่อ สังคม และ 4) การพัฒนาสารสนเทศแหล่งเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน, ความสำเร็จ, การศึกษายุคใหม่

ABSTRACT

The objective of this article was to present principles of administration based on space and educational institutes in 4 aspects: academic administration; budget management personnel administration and general administration by the school committee consisting of school administrators, teachers, students, parents community members and in some schools have teaching representatives as committee members to have control over what will occurs in educational institutions to meet local needs which was an administration that requires

administrative tasks schools were tailored to the nature and needs of each school, which gives stakeholders autonomy and competence responsible for using higher resources. This was so that the school can effectively solve educational problems and allow the school to develop further in the long run. There were 4 important elements in management, namely 1) Participation 2) Having common goals 3) Social responsibility and 4) Information development learning resources.

Keywords: Space-Based Management, Success, Modern Education

บทนำ

ท่ามกลางกระแสความผันผวนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ล้วนก้าวหน้าตามกระแสความแปรเปลี่ยนของโลก ปัจจัยหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงนั้นก็คือเทคโนโลยีล้ำสมัยที่รุดหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทุกองค์การในโลกต่างแข่งขันเพื่อความเป็นสุดยอดผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องบูรณาการองค์ความรู้เพื่อการผุดงอยู่ขององค์การนั้น ๆ อย่างมีอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาใช้นวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการศึกษเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คน ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น จึงไม่น่าแปลกที่ทุกองค์การทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ต่างสนับสนุนเรื่องการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัลที่สร้างสรรค์เป็นนวัตกรรม อันเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนำไปจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนให้มีความสามารถเป็นนวัตกรรมเพื่อสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ นำไปสู่สังคมการเมือง และเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาด้วยนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์, 2566) แนวทางการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ให้ชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โดยมุ่งหวังให้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการปรากฏชัดเจนตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักการศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง...” มุ่งกระจายอำนาจการตัดสินใจไปให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน ได้มีส่วนร่วมกันตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งเป็นแนวคิด การบริหารจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ คือการเปิดโอกาสให้ชุมชน และภาคสังคมมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ชุมชน และสังคมของตนเองในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในพื้นที่ “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” จึงเป็นกลยุทธ์ที่จะเป็นระบบและกลไกการบริหารจัดการศึกษาไปสู่การปรับบทบาทภาครัฐในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานรวมทั้งกำกับให้การจัดการศึกษาได้คุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งหลายประเทศปรับเปลี่ยนไปสู่การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ คำว่า “พื้นที่” อาจหมายถึงชุมชนเล็ก ๆ รอบโรงเรียนไปจนถึงจังหวัดหรือมณฑลที่มีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน และต้องการการจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์เฉพาะพื้นที่ ตั้งแต่ด้านการผลิตทางเศรษฐกิจไปจนถึงการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ขึ้นกับว่าพื้นที่นั้นมีบริบท โอกาส อนาคต หรือปัญหา

อะไรที่ต้องการแก้ไข และการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังขาดองค์ประกอบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546)

ประเด็นสำคัญ คือกระจายอำนาจให้ความอิสระเพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้รับผิดชอบหลัก เสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อ เสริมสร้างความเข้าใจในบทบาท การศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พัฒนาระบบความรับผิดชอบต่อการศึกษา ออกแบบและระบบ ความสัมพันธ์ทั้งในด้านปัจจัย นำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและผลลัพธ์ พัฒนาระบบสารสนเทศและแหล่ง เรียนรู้ในพื้นที่พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทุกด้านในพื้นที่ที่มีความทันสมัย ครบถ้วนจากทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ ปรับระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาสร้างวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุก ให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การเปิดพื้นที่ร่วม พัฒนาการศึกษา แสวงหาวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดและรับผิดชอบการศึกษาให้มากขึ้น (กล้า ทองขาว, 2558) อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในยุคใหม่ ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้เสนอว่า ทักษะ ผู้เรียนยุคใหม่ เป็นการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูเพื่อศิษย์ต้อง พัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษ ที่ 21

ดังนั้นในบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) ความหมายของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน
- 2) ความสำคัญของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน และ
- 3) ขอบเขตของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจน ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาและนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการต่อไป

2. ความหมายของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวกับความหมายของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานและนักวิชาการ นิยามความหมาย อุทัย บุญประเสริฐ (2546) ได้เสนอความหมาย การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็น การกระจายอำนาจควบคุมจากส่วนกลางไปยังชุมชน และสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่ง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูนักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนและในบางสถานศึกษามีตัวแทน นักเรียนเป็นกรรมการอีกด้วย ให้มีอำนาจควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษา การที่มีผู้มีส่วนได้เสียใน ระดับสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการบริหารและทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษามากขึ้น และ ทำให้ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษานั้นเป็นที่ยอมรับได้มากขึ้น สอดคล้องกับ สุธรรม ธรรมทัศนานัน (2554) เสนอว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจ การตัดการศึกษาจากส่วนกลาง ลงไปยังโรงเรียน โดยให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารงาน วิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคลากร และ 4) การบริหารงานทั่วไป ภายใต้ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ที่จะมาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา เพื่อให้เป็นไป ตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบริหารที่กำหนดให้งานบริหารโรงเรียนเป็นไปตามลักษณะและ ความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งซึ่งจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีอิสระและความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากร สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนสามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้โรงเรียนพัฒนา ยิ่งขึ้นในระยะยาว Aaker (1996)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เสนอว่า การบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจควบคุมจากส่วนกลางไปยังชุมชน และสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคลากร และ 4) การบริหารงานทั่วไป โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนสมาชิกในชุมชนและในบางสถานศึกษามีตัวแทนนักเรียนเป็นกรรมการอีกด้วย ให้มีอำนาจควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบริหารที่กำหนดให้งานบริหารโรงเรียนเป็นไปตามลักษณะและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งซึ่งจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีอิสระและความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรสูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนสามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้โรงเรียนพัฒนายิ่งขึ้นในระยะยาวต่อไป

3. ความสำคัญของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานและนักวิชาการเสนอความสำคัญของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ไว้ว่า ชีระ รุญเจริญ (2550) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ได้รับความสนใจในวงการบริหารโรงเรียนมากในปัจจุบัน เพราะเป็นรูปแบบที่น่าจะสอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สอดคล้องกับสมศักดิ์ คงเที่ยง (2544) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาการศึกษาโดยการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจจากรัฐหรือเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ การบริหารสถานศึกษาแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนักเรียน และผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษามากขึ้นด้วยการให้เขาเหล่านั้นรับผิดชอบในการตัดสินใจในเรื่องงบประมาณ บุคลากรและหลักสูตรนอกจากการมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวของครูผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนแล้วการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ยังเพิ่มประสิทธิภาพของบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับเด็กด้วย

ดังนั้น การบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีความสำคัญคือ เป็นกลยุทธ์ของหน่วยงานทางการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาอย่างหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาโดยการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจจากรัฐหรือเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ การบริหารสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) เป็นการบริหารโดยนำชุมชนและส่วนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดการศึกษามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนักเรียน และผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งขอบเขตหรือองค์ประกอบสำคัญในการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จซึ่งจะได้แสดงรายละเอียดต่อไป

4. องค์ประกอบของการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

4.1 การมีส่วนร่วม การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญซึ่งพูดถึงกัน ในทุกภาคส่วนของการพัฒนาองค์กรการพัฒนารูปแบบใหม่เน้นการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรวิชาชีพ เครือข่ายทางการศึกษาให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรทุก ๆ ฝ่าย เพื่อเป็นแนวร่วมในการพัฒนาคนไทย สร้างสรรค์พลังปัญญาของสังคมไทย แต่การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จนั้นอยู่ที่เงื่อนไขความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญคือ การเชื่อมโยงการทำงานของทุกส่วนในสังคมในเชิงเครือข่าย และให้เครือข่ายปฏิรูปการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและมีจุดมุ่งหมายในการปฏิรูปการศึกษา ร่วมกัน ความเคลื่อนไหวในการพัฒนาศาสตร์การบริหารปัจจุบันเน้นการสร้างองค์ความรู้ในการจัดการ เครือข่ายควบคู่กับการพัฒนาองค์การให้ทำงานเชื่อมประสานกับเครือข่ายได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ร่วมกันและมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง, 2543)

4.2 การมีเป้าหมายร่วมกัน การสร้างภาพความสำเร็จร่วมกันของสมาชิกในองค์กร เพื่อให้สมาชิกมองเห็นเป้าหมายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางที่ต้องปฏิบัติเพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้ กำหนดเอาไว้ ดังที่ Aldag และ Kazuhara (2001) ได้เสนอว่า การมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นผลตอนสุดท้าย หลังที่ต้องการจากการทุ่มเทพลังบางอย่างไป เพื่อให้สมาชิกมองเห็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น และ Wallace และ Masters (2002) ได้กล่าวว่า การมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นความฝันที่มีเส้นตาย คือฝันว่าต้องการได้ ต้องการเป็นอะไร หรือทำอะไรแล้ว จึงกำหนดวันสำเร็จไว้ด้วย

4.3 การมีความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่สถาบันทางการศึกษาต้องคำนึงถึงด้วยสถานศึกษาจัดการศึกษาท่ามกลางชุมชน จึงต้องเป็นไปตามแนวคิดหรือหลักความต้องการของสังคมนั้น ๆ ที่ชอบด้วย ครรลองครองธรรม ดังที่ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2551) ได้เสนอว่าความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรว่า หมายถึง การที่องค์กรตั้งใจที่จะกระทำให้เกิดประโยชน์ให้แก่สังคมอันนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดโดย องค์กรอาจกำหนดไว้เป็นข้อบัญญัติทางจริยธรรมที่ประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ความรับผิดชอบต่อลูกค้า ความรับผิดชอบต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ความรับผิดชอบต่อพนักงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และธรรมณียฉัตร แก้วกิริยา (2551) ได้นิยามไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร หรือบรรษัท บริบาล คือ การยอมรับพันธกิจว่าจะปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นโดยอาศัยดุลยพินิจอย่างอิสระ ในการเลือกแนวปฏิบัติทางธุรกิจและการใช้ทรัพยากรขององค์กร

4.4 การพัฒนาสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งให้ข้อมูลความรู้ อาจจะเป็นสถานที่ สิ่งของที่มีคุณค่าควรค่าแก่การศึกษาหาความรู้เพื่อประเทืองความคิดให้เกิดปัญญา ซึ่งแหล่งเรียนรู้นี้ สามารถแสวงหา ความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ดังที่ ประเวศ วะสี (2543) ได้เสนอว่า ท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้ และผู้รู้ ด้านต่างๆ มากมาย มากกว่าที่ครูสอนท่องหนังสือ ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูใน ท้องถิ่น จะมีครูมากมายหลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียน สนุกไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญเป็นการปรับระบบที่มีคุณค่า เดิมการศึกษามองข้ามคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในท้องถิ่น เหล่านี้เป็นครูได้ จะเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่นอย่างแรง เป็นการถัก ทอทางสังคม แหล่งการเรียนรู้มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตาม อัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) ได้เสนอว่าแหล่งเรียนรู้ สิ่งที่มีอยู่ในสังคมนรอบตัวเราทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้คนในสังคมเกิดการ เรียนรู้ และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. แนวทางการนำการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

สถานศึกษา เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สำคัญในการจัดการศึกษาทั้งนี้ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ หลักของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มาตรฐานเป็นเครื่องสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำไปใช้เป็นหลักใน การเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับ ดูแล การตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพ การศึกษา เพื่อประกันว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพและตรงตามความต้องการ คุ่มค่า เสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งเป็นไปตามความต้องการของชุมชน อัตลักษณ์ของท้องถิ่นและจุดเน้นของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

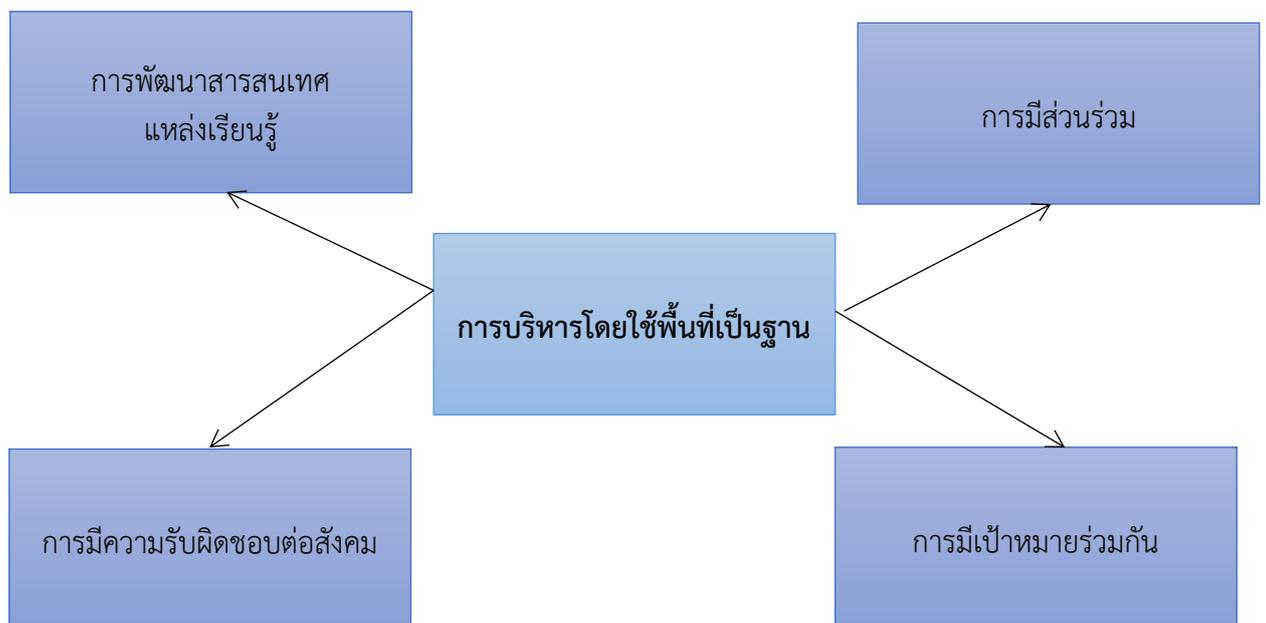
การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น School Based Management for Local Development หรือ SBMLD มีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องนำไปสู่การเป็นคนดี มีอาชีพสุจริต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” ทั้งสังคมไทยและสังคมโลก ไม่ใช่เป็นการจัดการศึกษาไปเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความเป็นเลิศทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียนที่มีศักยภาพหรืออัจฉริยภาพด้านอื่น ๆ ดังนั้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบศักยภาพหรืออัจฉริยภาพของตนเอง เพื่อที่จะได้ทำการพัฒนาให้มีความเป็นเลิศตามศักยภาพหรืออัจฉริยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคลสู่ความเป็นเลิศต่อไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้โรงเรียนในสังกัดเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อันจะส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นคนดี มีอาชีพสุจริต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุขโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2551)

ความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานส่วนใหญ่จะเห็นได้จากการกำหนดกลยุทธ์ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาหรือองค์กรต่าง ๆ การนำกลยุทธ์มาใช้บริหารจัดการจะช่วยให้ตระหนักถึงความสามารถ จากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคที่เป็นผลกระทบมาจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ผู้ปฏิบัติงานได้มีการตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เห็นโอกาสใหม่ ๆ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น เมื่อมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการบริหารทำให้พัฒนาความคิด และช่วยลดการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ (สุพานี สฤกษ์วานิช, 2553)

บทสรุป

การบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (SBM) เป็นการกระจายอำนาจควบคุมจากส่วนกลางไปยังชุมชนและสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคลากร และ 4) การบริหารงานทั่วไป โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีอำนาจควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบริหารที่กำหนดให้งานบริหารโรงเรียนเป็นไปตามลักษณะและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งซึ่งจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีอิสระ

และความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรสูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนสามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้โรงเรียนพัฒนาสูงขึ้นในระยะยาว มีองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหาร 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วม 2) การมีเป้าหมายร่วมกัน 3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) การพัฒนาสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ เป็นการบริหารโดยนำชุมชนและส่วนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดการศึกษามาร่วมบริหารจัดการ จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนักเรียน และผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษามากขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในยุคใหม่ที่เป็นการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูเพื่อศิษย์ต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ผู้เรียนมี 3R คือ ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) ได้แก่ Reading : สามารถอ่านออก อ่านจับใจความได้ (W)riting : สามารถเขียนได้ สื่อสารให้ คนอื่นเข้าใจ (A)rithmetics : มีทักษะการคำนวณ คิดแบบนามธรรม ส่วน 8C คือ ทักษะทางอารมณ์ (Soft Skills) ได้แก่ Critical thinking and problem solving คือ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถแก้ไขปัญหาได้ Creativity and innovation คือ การคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม Cross-cultural understanding คือ ความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม Collaboration teamwork and leadership คือ ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ Communication information and media literacy คือ มีทักษะในการสื่อสารและ การรู้เท่าทันสื่อ Computing and IT literacy คือ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี Career and learning skills คือ มีทักษะอาชีพและการเรียนรู้ และ Compassion คือ มีความเมตตากรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. (2551). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. เอกสารคัดลำนเา
- กล้า ทองขาว. (2558). การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน : แนวคิด แนวทางและกรณีศึกษา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 2 (2), 21 – 36.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2547). *ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เนตร พัฒนา ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: บริษัททริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.
- ประเวศ วะสี. (2543). *สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูปสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- รมณีย์ฉัตร แก้วกิริยา. (2551). *ศิลปะการผูกมิตรและจูงใจคน*. กรุงเทพฯ: Pocket Media.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ และมรุต วันทนากร. (2547). *คำอธิบายศัพท์การปกครองท้องถิ่น*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2544). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการขับเคลื่อนกลยุทธ์ โรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: ประสบการณ์ที่คัดสรรโรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์สารคามการพิมพ์.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2566). *การบริหารสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ : แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aaker, D.A. (1996). *Building Strong Brands*. New York: Free Press.
- Aldag, R. J. & Kazuhara, L. W. (2001). *Organizational behavior and management: an integrated skills approach*. Australia: South-Western.
- Wallace, H. R. & Masters, L. A. (2002). *Personal development for life and work*. (8th ed.). OH: South Western.